

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN BAZI
DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE VE ALGILADIKLARI SOSYAL
DESTEK DÜZEYLERİNE GÖRE İNTERNETİ KULLANMA
AMAÇLARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Kemal BAYTEMİR

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Galip YÜKSEL

Ankara - 2006

ÖNSÖZ

Ülkemiz için çok eski olmayan internet teknolojisi her geçen gün daha çok insanın yaşamına girmektedir. Bireyler amaçlarına ve isteklerine göre çok farklı alanlarda internet hizmetlerini kullanmaktadırlar. Bu denli çok işlevsel olan bir teknolojinin bireyleri ve bireyler arası ilişkileri nasıl etkilediği araştırılmakta ve açık olmayan etkileri tartışılmaktadır. İnternet bir taraftan bireylerin yaşamını kolaylaştırırken diğer taraftan bireylerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyebileceği, sosyal ilişkilere zarar verebileceği endişesini de beraberinde getirmiştir.

Bu araştırmada da ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin internet kullanma amaçları bakımından algıladıkları sosyal destek düzeylerinin ve bazı demografik faktörlerin incelenmesinin yanında, internette harcadıkları süre ile algıladıkları sosyal destek ve internette ağırlıklı olarak ziyaret ettikleri sitelerin ne ölçüde farklılaştığı incelenmiştir. Öğrencilerin bu teknolojiden nasıl etkilendikleri ve sosyal destek düzeyleri farklı olan bireylerin internet kullanım amacı yordanmak istenmiştir. Ortaya çıkan sonucun yapılacak çalışmalara yön göstermesi açısından önem taşıdığı düşünülmüştür.

Bu araştırmanın yürütülmesinde bana en büyük desteği ve cesareti veren tez danışmanım Doç. Dr. Galip YÜKSEL'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. İhtiyacım olduğunda benden yardımlarını esirgemeyen ve istatistiksel analizlerde çok büyük yardımını gördüğüm Yrd. Doç. Dr. Arif ÖZER'e çok teşekkür ederim. Araştırmanın öneri kısmından itibaren beni yüreklendiren, yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen Araştırma Görevlisi Tahsin İLHAN'a ve Azer KAZIMOV'a teşekkür ederim.

Bu zamana kadar her konuda beni destekleyen anneme ve babama teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar	vii

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
Problem	7
Alt Problemler	7
Varsayım	7
Araştırmanın Sınırlılıkları	8
Tanımlar	8
Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	8

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	11
İnternet Kullanımı	11
Algılanan Sosyal Destek	16
İnternet Kullanımı ile İlgili Yurtdışında Yapılan Bazı Çalışmalar.....	20
İnternet Kullanımı ile İlgili Yurtiçinde Yapılan Bazı Çalışmalar	24
Sosyal Destekle İlgili Yurtdışında Yapılmış Bazı Çalışmalar	29

Sosyal Destekle İlgili Yurtiçinde Yapılan Bazı Çalışmalar	33
İnternet Kullanımı ve Sosyal Desteğe İlişkin Yurtdışında Yapılan Bazı Çalışmalar	38

BÖLÜM III

YÖNTEM	46
Evren –Örneklem	46
Veri Toplama Araçları	47
1.0. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)	47
1.1. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)'nin Geçerliliği	48
1.2. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)'nin Güvenirliği....	49
1.3. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)'nin Puanlanması...50	
2.0. Kişisel Bilgi Formu	50
Verilerin Toplanması	50
Verilerin Çözümlemesi	51
Verilerin Çözümlemesine İlişkin Sayıtlar	51

BÖLÜM IV

BULGULAR	53
1.0. İnterneti Eğlence Amacıyla Kullanan ve Kullanmayan Öğrencilerin İnternette Yararlanma Süresine Göre Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Bulgular	53
1.a. İnterneti Eğlence Amacı ile Kullanan Öğrencilerin İnternette Yararlanma Süresine Göre Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Bulgular	53

1.b İnterneti Eğlence Amacı Dışında Kullanan Öğrencilerin İnternette Yararlanma Süresine Göre Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Bulgular	54
2.0. Öğrencilerin İnterneti Kullanma Amaçları (eğlence ve eğlence dışı); Algılanan Sosyal Destek (aile, arkadaş ve öğretmen), Cinsiyet, Sınıf ve Başarı Düzeylerine İlişkin Bulgular	55
3.0. Öğrencilerin İnterneti Kullanım Amaçları Bakımından Ziyaret Ettikleri Sitelere İlişkin Bulgular	57

BÖLÜM V

TARTIŞMA ve YORUM	63
1.0. İnterneti Eğlence Amacıyla Kullanan ve Kullanmayan Öğrencilerin İnternette Yararlanma Süresine Göre Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	63
2.0.Öğrencilerin İnterneti Kullanma Amaçları (eğlence ve eğlence dışı); Algılanan Sosyal Destek (aile, arkadaş ve öğretmen), Cinsiyet, Sınıf ve Başarı Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu	66
3.0.Öğrencilerin İnterneti Kullanım Amaçları Bakımından Ziyaret Ettikleri Sitelere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu	70

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER	74
KAYNAKÇA	78
EKLER	88

TABLOLAR

Tablo No	Sayfa No
1. Evren ve Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Okullara Göre Sayısal Dağılımı	47
2. Eğlence Amacıyla İnterneti Kullanan Öğrencilerin İnternette Yararlanma Süresi Değişkeninin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Basit Regresyon Analizi Sonuçları	53
3. Eğlence Amacı Dışında İnterneti Kullanan Öğrencilerin İnternette Yararlanma Süresi Değişkeninin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Basit Regresyon Analizi Sonuçları	54
4. Cinsiyet, Sınıf, Başarı ve Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin İnternet Kullanma Amacının Yordanmasına Yönelik Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları	55
5. Modellerin Gözden Geçirilmesi K-Yönlü ve Daha Üst Düzey Etkilerin Önem Düzeylerinin Birlikte İncelenmesi K-Yönlü Etkilerin Önem Düzeylerinin Ayrı Olarak İncelenmesi	57
6. Kısmi Etkileşim Test Sonuçları	58
7. İkili Etkilerde Aşamalı Model Seçimi	59
8. Öğrencilerin İnternet Kullanımıyla İlgili Hiyerarşik Modele İlişkin Parametre Değerleri	61

ÖZET

Bu çalışmada interneti eğlence amacı ve eğlence amacı dışında kullanma ile ilgili olabileceği düşünülen bazı bağımsız değişkenlerin (aileden, arkadaşlardan ve öğretmenlerden algılanan sosyal destek düzeyi, cinsiyet, sınıf düzeyi, başarı düzeyi) yordama gücü araştırılmıştır. Bunun yanında öğrencilerin internet kullanma amaçları bakımından internette kalma süreleri ile sosyal destek düzeyleri incelenmiştir. Buna ek olarak, interneti kullanma amaçlarına bağlı olarak öğrencilerin internette ağırlıklı olarak ziyaret ettikleri sitelerin ne ölçüde farklılaştığı araştırılmıştır.

Araştırmanın evrenini, Ankara'nın Nallıhan ilçesinde ve Nallıhan'a bağlı Çayırhan Beldesi'ndeki tüm ilköğretim okullarının ikinci kademesine devam eden öğrenciler oluşturmuştur. Örneklemini ise aynı ilçe ve beldenin 329 öğrenci oluşturmuştur. Analizler PcGive 10.4 ve SPSS 13 paket programları kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiş ve araştırmada hata payı .05 olarak alınmıştır.

Bu araştırmada, interneti eğlence amacıyla kullanan öğrencilerin internet kullanma süreleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmamış, eğlence dışı amaçlarla kullananlarda anlamlı ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin ailelerinden, arkadaşlarından, öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyi ve akademik başarı ile interneti eğlence ya da eğlence dışı amaçlarla kullanma arasında anlamlı ilişki olmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin cinsiyetleri ve sınıf seviyeleri ile eğlence ya da eğlence dışı amaçlarla internet kullanma arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kız öğrencilere göre erkek öğrencilerin interneti daha çok eğlence amacı ile kullandıkları, sınıf seviyesi yükseldikçe de eğlence amaçlı kullanımın azaldığı ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin internet kullanım amaçlarına göre ziyaret ettikleri sitelerin farklılaştığı görülmüştür. Eğlence amacı dışında internet kullananların eğlence amaçlı internet kullananlara göre anlamlı olarak ödev sitelerini daha fazla ziyaret ettikleri, daha az oyun oynadıkları ve daha az sohbet sitelerini ziyaret ettikleri görülmüştür.

SUMMARY

The prediction of some independent variabilities (the level of social support they can get from their families, teachers and friends, the sex, the level of class and success) which are thought to relate using the internet for fun and not using the internet for fun is searched in this research. Beside this, the time which the students spend on internet in point of the aims of using internet and the level of social support are searched. In addition to this, it is seached that how the sites which the students visit mostly bound to the usage aim of the internet differentiate.

The students who attend all the second part of primary schools in Çayırhan and Nallihan in Ankara constitute this research. The students who are from the same town and district constitute the sample of this research. The analyses are done on the computer with using the packet programs of Pc Give 10.4 and SPSS 13 and error portion is thought as .05 in the research.

In this research, while it isn't found a meaningful relationship between the time which the students who use the internet for fun spend and the level of social support they get, it is found a meaningful relationship between the time which students who don't use the internet for fun spend and the level of social support they get. A meaningful relationship isn't determined between the students social support level which they get from their families, friends, teachers and using the academical succes and internet for fun or for the aims without fun. A meaningful relationship is found between the students sexes, class level and using the internet for fun or for other aims. It is found that male students use the internet much more for fun than female students, when the students pass the next classes using the internet for fun decreases.

It is seen that the sites which the students visit differentiate according to aims of using internet. It is appeared meaningfully that the students who don't use internet for fun visit the homework sites much more, play games a little and visit the chat sites a little according to the students who use internet for fun.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Son yıllarda dünyada özelde Türkiye’de internet kullanımı hızlı bir şekilde yaygınlaşmıştır. Özellikle çocuklar ve gençler bu yeni teknolojiye yoğun ilgi göstermiş ve kısa zamanda internet kültürü ile içli dışlı olmuşlardır. İnternetin daha çok sayıda eve ulaşması, internet kafelerin sayısının hızla çoğalması kullanıcı kitlesinin internete erişimini kolaylaştırmıştır. Ancak bu yeni teknolojinin bireyleri eğitici olmasının yanı sıra özellikle genç ve çocuklar için uygun olmayan içeriği de endişe yaratmaktadır.

Aralık 2005 itibariyle dünyada yaklaşık olarak 980 milyon kişi internet kullanmaktadır. Türkiye de ise 10 milyon kişinin internet kullandığı tahmin edilmektedir. Bu da yaklaşık olarak nüfusun % 14 ‘ünün internet kullandığını göstermektedir. 2000 ile 2005 yılları arasında dünya da internet kullanımı hemen hemen % 200 artmıştır. Bu oranın gelişmekte olan ülkelerde daha fazla olduğu görülmektedir (www.internetworldstats.com).

İnternet ve internet teknolojileri, ortaya çıktığı yıllardan itibaren bireyler, kurumlar ve kültürler üzerinde önemli etkiye sahip olmuş ve olmaya devam etmektedir. Bu, bir taraftan ekonomik ve toplumsal gelişim ve değişimin temel araçlarından biri iken, diğer taraftan da bazı sosyo-ekonomik sorunların temelini oluşturduğu iddialar arasındadır. Toplumların ve yönetimlerin demokratikleşmesi, e-ticaretin genişlemesi ve yaygınlaşması, informasyonun yayılması, sosyal hareketliliğin desteklenmesi, kurumların ve bireylerin yenileşmesi ve gelişmesi gibi olumlu etkilerin yanı sıra, suç ve suçlu kavramlarına ve tanımlarına gelen yeni boyutlar, bölgeler, kültürler ve ülkeler arasında meydana gelen uçurumlar, bireyin izolasyonu güvenlik gibi sorunları da gündeme getirmiştir (Tezci, 2003).

En popüler kullanım amaçlarından biri iletişim kurmak olan internet, pek çok insanın hayatının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Elektronik posta (e-mail), haber grupları, etkileşimli (interaktif) oyunlar ve eş zamanlı sohbet odaları gibi bazı ortamlar kullanıcılarına iletişim şansı tanımaktadır (Bonebrake, 2002).

İnternet gün geçtikçe dünyada milyonlarca insanın günlük yaşamının bir parçası oluyor. Çocuklar ve gençler internette arkadaşları ile oyun oynamaktan ve sohbet etmekten hoşlanırken, yetişkinler sık sık ilgilendikleri konuları (örn: hobi, sağlık, finans) araştırıyorlar veya alışveriş yapıyorlar (Chen ve Persson, 2002).

Demografik açıdan bakıldığında erkeklerin kızlara göre daha çok internet kullandığı (Bakay, 2001; Güngör ve Kuloğlu, 2001; Andic, 2002), kullanım amaçları bakımından da farklılaştıkları görülmektedir. Erkekler internette oyun oynamaya ve sohbet etmeye daha çok zaman ayırırken kızların bu etkinliklere daha az zaman ayırdıkları gözlenmiştir (Mümtaz, 2001; Nai ve Kirkup, 2005). Bunun yanı sıra yaş arttıkça eğlence amaçlı kullanımın azaldığı görülmektedir (Çalıştay raporu, 2002; Çavuş, 2003).

Ülkemizde yapılan bazı araştırmalarda, çocukların interneti genelde eğlence amaçlı kullandığı, sosyo-ekonomik açıdan bakıldığında da çocukların internet kullanma amacının değiştiği görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan bireylerin sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olanlara göre daha çok eğlence amacıyla kullandıkları görülmüştür (Çalıştay raporu, 2002; Çavuş, 2003; Tezci, 2003).

İnternet çocukların öğrenmesine, yaratıcılıklarına, dünyanın değişik yerlerinden insanlarla kaynaşmalarına, eğlenmelerine olanak sağlamaktadır (Izenberg ve Lieberman 1998; Tuncer, 2001). Aynı zamanda internet, çocukların zihinsel becerilerinin gelişmesine, üç boyutlu ortamdaki imgeleri görselleştirmesine, okuma ve birden fazla imgeyi aynı anda takip edebilme becerilerini geliştirerek bilgisayar okur –yazarlığı için önemli bir yapı taşı olmaktadır (Subrahmanyam ve diğ. 2000).

Bunun yanında internetin zihinsel, fiziksel ve ruhsal açıdan zararlı olduğuna işaret edilmiştir. Çocukların internette bazı korku hikâyeleri, adam kaçıрма, seksüel küfür, online saldırı, pornografik kampanyalar, bomba ve silah yapımı gibi olumsuz durumlarla karşılaştıklarına ve bu durumun çocukları olumsuz yönde etkileyebileceğine işaret edilmiştir (Tuncer, 2000; Adreda, 2003). Başka bir çalışmada (Subrahmanyam ve diğ. 2000) çocukların uzun süre internet kullanması durumunda, fiziksel rahatsızlıklar ve obezite gibi tehlikelerle karşı karşıya olduğunu ifade etmişlerdir.

Son yıllarda internette geçirilen sürenin artması ile beraber, bireye göre değişen internet kullanımı, gelişmeye devam eden iletişim ortamının insan üzerindeki etkisinin sorgulanmasına neden olmuştur. Bireylerin bir kısmı sadece gereksinimleri doğrultusunda internet kullanımını sınırlandırırken, bir kısım kullanıcıların bu sınırlamayı yapmadığı, iş ve sosyal hayatlarında bu aşırı kullanım nedeniyle kayıplarla karşılaştıkları izlenmeye başlanmıştır. Bireylere bu kayıpları yaşatan davranış örüntüsünü (bilişsel parçacıkları ile beraber), zarar verici veya normalden belirgin sapma göstermesi nedeni ile patolojik olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır (Gönül, 2002).

20. yüzyılın başlarında telefonun, ardından da 1950 ve 1960'larda televizyonun yaptığı gibi internette ortalama insanların hayatlarını değiştirmeyi başarmıştır. Araştırmacılar ve toplum eleştirmenleri, internetin toplum hayatını ve sosyal ilişkileri geliştirdiğini mi yoksa onlara zarar mı verdiğini tartışmaktadırlar (Kraut ve diğ, 1998).

İnternet kullanımının toplumsal destek üzerindeki etkisini konu edinen bir çok iddia literatürde yer almaktadır. Bazı araştırmalar internet kullanımının toplumsal destek ve etkileşimi arttırdığını savunurken (Katz ve Aspden 1997; Bargh and McKenna, 2003), bazıları azalttığını ifade etmektedir (Kraut ve diğ, 1998; Caplan, 2003; Modayıl ve diğ. 2003).

Kraut ve diğ. (1998) internet kullanma süresinin artması ile birlikte bireylerin ev halkı ile iletişimde ve sosyal çevre ile olan etkileşimde azalma, depresyon ve yalnızlıkta artış görüldüğünü ifade etmişlerdir. İnternetin etkisini televizyonun etkisine benzetmişlerdir. Bireylerin saatlerce internet başında vakit harcamaları sonucu aileleri ve yakın çevreleri ile yüz yüze olan etkileşimleri azalmış ve sosyal bağlarının azaldığı görülmüştür. Bireyler daha çok internet kullandıkça aile iletişimleri de o denli azalmıştır.

Kart ve Aspden (1997) internet kullanan bireylerle kullanmayan bireyleri karşılaştırmışlar ve internetin bireyleri yabancılaştırmadığını, toplumdan uzaklaştırmadığı bunun tersine bireyler için daha sosyal ve daha zengin bir etkileşim ortamı oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

Benzer şekilde Barg ve McKenna (2003) bireylerin internet kullanımı ile birlikte toplumsal yaşamdan kopmadıklarını, yalnızlık çekmediklerini ve depresyona girmedikleri gerçeğinin bunun tam tersi olduğunu ifade etmişlerdir.

Kraut ve diğ. (2002) daha önceki (1998) yaptıkları araştırmada internetin bireyler üzerinde olumsuz etkilerini ortaya çıkarmışlardı. Ancak bu bireyleri üç yıl boyunca takip etmişler ve bu olumsuzlukların ortadan kalktığını bulmuşlardır. İlk araştırmanın tersine bireyler daha iyi bir ruh sağlığı ve toplumsal katılım göstermişlerdir. Burada buna ek olarak internet kullanımının dışa dönük olan ve daha çok sosyal destek alan kişilere olumlu dönütler sağlarken içe dönük ve az sosyal görenlerdeyse daha kötü sonuçlar verdiği ortaya çıkmıştır.

Bundan birkaç yıl sonra Shklovski ve diğ. (2003) internet kullanımının sosyal etkileşimi nasıl etkilediğini on altı tane araştırma sonuçlarına bakarak değerlendirmişler ve internet kullanımı ile sosyal etkileşim ve aile bireyleri ile olan etkileşimin ilişkili olmadığı sonucuna varmışlardır.

Araştırmaların çelişkili sonuçlar ortaya koydukları gözlenmektedir. Bir kısım araştırmacılar internet kullanımının sosyal ilişkileri geliştirdiğini, diğerleri ise bunu

azalttığını savunmaktadırlar. Bu duruma dikkat çeken Modayıl ve diğ. (2003) internet kullanma durumuna bağlı olarak ortaya çıkan sorunların şimdiden kaynaklanmadığını, bu tür belirtiler gösteren bireylerin geçmişlerinde sorunların olduğuna işaret etmişlerdir. Bir başka araştırmacı Eric (2001) internetin iletişim ve kişilerarası davranışlara önemli bir değişiklik getirirse de internet kullanımının toplumsal ve psikolojik etkilerini ele alan verilerin açık olmadığını, internetin toplumsal ve psikolojik etkilerinin kullanıcının teknolojiden yararlanma işlevlerine ve hedeflerine bağlı olduğunu ifade etmiştir.

Kraut ve diğ. (1998) göre bireyler şayet interneti sadece e-mail, haber grupları, etkileşimli oyun ortamları ve sohbet için kullanırlarsa bunun amacının etkileşim kurmanın güçlüklerinden kurtulup arkadaş çevresini genişleterek iletişimlerini arttırmaktır.

Ancak bu amaçla internet kullanımı olumlu mu yoksa olumsuz mu etkiler yaratacağı bireylerin internette kurduğu güçlü ve zayıf online bağlarını nasıl bir dengeye oturtacağına bağlıdır. Güçlü bağlar, sık görüşme, derin etkileşim ve sorumluluk duyguları, paylaşılan zengin bir içeriği ifade ederken, zayıf bağlar, yüzeysel ve çabuk bırakılabilen ilişkilerdir. Zayıf bağlar bireyleri yörelerinde erişemeyecekleri bilgi ve sosyal kaynaklara bağlama konusunda yararlıdır. Yinede güçlü sosyal bağlar, bireyleri günlük sıkıntılarından kurtaran, daha iyi sosyal ilişkiler geliştiren kaynaklardır (Cohen ve Wills, 1985). Genellikle güçlü kişisel bağlar fiziksel yakınlıkla desteklenir. İnternet, güçlü sosyal bağlar oluşturma konusunda yakınlığın önemini azaltmaktadır (Wellman ve Wortley, 1990; Akt. Kraut ve diğ., 1998).

Bireyler internet kullanarak, daha iyi ilişkilerin yerine düşük kalitelilerini, güçlü sosyal bağların yerine de zayıf olanlarını koyuyorlar. İnternette insanlar güçlü bağlarını destekleyebilirler ancak yine de bu kabul görse de aile ve arkadaşlarla olan gerçek yaşam iletişiminde sürdürülen azalmaları önleyememektedir. Online arkadaşlıkların fiziksel yakınlıkla desteklenen arkadaşlıklardan daha sınırlı olması doğaldır (Kraut ve diğ, 1998).

Bireylerin internet teknolojisinden olumlu ya da olumsuz yönde etkilendikleri görülmektedir. Bu etkilenme belki de Eric (2001)'in işaret ettiği gibi bireylerin internet kullanım amacına göre farklılık göstermektedir. Bu araştırmada da öğrencilerin internet kullanım amaçları bakımından algıladıkları aile, arkadaş ve öğretmen sosyal desteklerinin ve bazı demografik faktörlerin farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesinin yanı sıra öğrencilerin internet kullanma amaçlarına göre internette kalma süreleri bakımından algıladıkları sosyal destek düzeyleri incelenmek istenmiştir. Buna ek olarak öğrencilerin internet kullanma amaçlarına göre ziyaret ettikleri sitelerin ne ölçüde farklılaştığı araştırılmıştır.

PROBLEM

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin internet kullanım amaçları ve bu amaçlarına bağlı olarak ziyaret ettikleri web sayfaları; cinsiyet, sınıf düzeyi, başarı ve algıladıkları sosyal destek (aile, arkadaş ve öğretmen) düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Alt problemler

Araştırma probleminin daha ayrıntılı biçimde incelenebilmesi için aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1.0. İnterneti eğlence amacıyla kullanan ve kullanmayan öğrencilerin internetten yararlanma süreleri sosyal destek toplam puanlarını yordamakta mıdır?

1.a. İnterneti eğlence amacı ile kullanan öğrencilerin internetten yararlanma süreleri sosyal destek toplam puanlarını yordamakta mıdır?

1.b. İnterneti eğlence amacı dışında kullanan öğrencilerin internetten yararlanma süreleri sosyal destek toplam puanlarını yordamakta mıdır?

2.0. Öğrencilerin interneti kullanma amaçları (eğlence ve eğlence dışı); algılanan sosyal destek (aile, arkadaş ve öğretmen), cinsiyet, sınıf ve başarı düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3.0. Öğrencilerin interneti kullanım amaçları ile ziyaret ettikleri siteler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Varsayım

Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin, bilgi toplama araçlarına (Kişisel Bilgi Formu ve Algılanan Sosyal Destek Ölçeği) içten ve doğru olarak yanıt verdikleri kabul edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Bu araştırma, örnekleme alınan Ankara'nın Nallıhan ilçesindeki ve Çayırhan Beldesindeki 2004-2005 eğitim-öğretim yılında altı ilköğretim okulunun ikinci kademesine devam eden öğrencilerle sınırlıdır. Dolayısıyla araştırma bulguları ancak araştırma kapsamına giren öğrencilere benzer gruplara genellenebilir.
2. Araştırmada öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin belirlenmesi Yıldırım (2004) tarafından geliştirilen Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin kapsadığı niteliklerle sınırlıdır.

Tanımlar

İnternet : Tüm dünyaya yayılmış irili ufaklı milyonlarca bilgisayardan oluşan büyük bir ağıdır (Akgül, 1995).

Sosyal destek: Bireye öğüt ve bilgi verme, duygusal destek, maddi yardım, takdir, bireyin sorunlarla başa çıkmasına yardım etme, bireye model olma, sosyal ilgi biçiminde görülen çok boyutlu bir kavramdır (Yıldırım, 2004).

ARAŞTIRMANIN GEREKÇESİ VE ÖNEMİ

Araştırmanın amacı, internet kullanan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin internet kullanma amaçları bakımından internette kalma süreleri ile sosyal desteklerinin incelenmesinin yanında, interneti eğlence amacı ve eğlence amacı dışında kullanma ile ilgili olabileceği düşünülen bazı bağımsız değişkenlerin (aileden, arkadaşlardan, öğretmenlerden algılanan sosyal destek düzeyi, cinsiyet, sınıf düzeyi, başarı düzeyi) yordama gücünü araştırmaktır. Bunun yanında, interneti kullanma amaçlarına bağlı olarak öğrencilerin internette ağırlıklı olarak ziyaret ettikleri sitelerin ne ölçüde farklılaştığını araştırmaktır.

İnternet kullanımının son yıllarda dünyada özelde ise ülkemizde hızlı bir biçimde yaygınlaştığı görülmektedir. Bu yeni teknoloji kitle iletişiminde yeni bir çağ açarken çocukların gelişim ve ruh sağlığına ilişkin önemli endişeleri de beraberinde getirmiştir. İlk önce radyo, ardından televizyon ve bunun ardından da internet insanların hayatını büyük ölçüde değiştirmeyi başarmıştır. Şimdi toplum bilimciler bu hızlı gelişen teknolojinin insanlara olan etkilerinin nasıl olacağı konusunda tartışmaktadırlar (Kraut ve diğ. 1998; Wartella ve Jennings, 2000).

İnternet kullanımının yaygınlaşması ile birlikte, bireylerin internette geçirdikleri zaman ile ruh sağlıkları arasındaki ilişkiyi inceleyen pek çok araştırma yapılmıştır (Chen ve Persson, 2002; Shaw ve Gant, 2002a; Modayıl ve diğ. 2004). Bu ve buna benzer birçok araştırma internet kullanım ile depresyon, yalnızlık, algılanan sosyal destek, özsaygı gibi konuları incelemişler ve internet kullanımı ile ruh sağlığı arasında çelişkili sonuçlar ortaya koymuşlardır.

Araştırılan ve incelenen internet kullanımı ve sosyal desteği içeren araştırmaların önemli bir bölümü bireyin internet kullanma süresi ile azalan ve artan sosyal destek düzeyi üzerine odaklanmıştır (Kraut ve diğ. 1998; Christopher ve diğerleri, 2000; Mangan, 2000; Andrade, 2003).

Ancak bazı araştırmacılar, internet kullanma sonucu bireylerin toplumsal ilişkilerinin ya da ruh sağlıklarının bozulmasında internet kullanım süresinden farklı olarak bireylerin geçmiş yaşamlarında sorunların olduğuna bunun internet kullanımından kaynaklanmadığına, bunun yanında internetin birey üzerindeki etkilerinin bireylerin internet kullanma işlevlerine ve amaçlarına göre farklılık göstereceğine işaret etmişlerdir (Eric, 2001; Modayıl ve diğ. 2003).

Literatür taraması yapıldığında internet kullanımı, toplumsal destek ve ruh sağlığı üzerinde yapılan araştırmaların daha çok bireyin internet kullanma süresine ve internet kullanma sonuçlarına odaklandıkları görülmüştür. Bunun yanında, ülkemizde yapılan bazı araştırmalar, çocukların interneti genelde eğlence amaçlı kullandığı, sosyo-ekonomik açıdan bakıldığında da çocukların internet kullanma

amacının ve internete bakış açısının değiştiği görülmüştür. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük bireylerin sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bireylere göre interneti daha çok eğlence amacıyla kullandıklarına ve interneti daha çok eğlence olarak algıladıklarına işaret edilmiştir (alıştay raporu, 2002; Tezci, 2003; avuş, 2003).

Bazı araştırmalar bireylerin sosyo-ekonomik durumları ile algıladıkları sosyal destek düzeylerinin farklılaştığına işaret etmişlerdir. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük bireylerin ailelerinden daha az sosyal destek algılarken, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek bireylerin daha fazla sosyal destek algıladıkları görülmüştür (Bayram, 1999; Baştürk, 2002; Soylu, 2002).

Bu neden sonuçlu ilişkilerden yola çıkılarak interneti eğlence amaçlı ve eğlence amacı dışında kullanan bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyi incelenmek istenmiştir.

Literatür taraması yapıldığında bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyine göre internet kullanım amaçlarına ilişkin araştırmaya rastlanmamıştır. Bunun yanında sosyal destek düzeyinin daha çok bağımlı değişken olarak alındığı görülmüştür.

Bu çalışmada da bireylerin internette kalma sürelerine göre sosyal destek düzeyleri bağımlı değişken olarak incelenmesinin yanında, algılanan sosyal destek düzeyi bağımsız değişken olarak da alınmış, bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyine göre internet kullanma amacı yordanmak istenmiştir.

İnternet kullanımını ve sosyal desteğe ilişkin bu araştırma sonuçlarının başta alanda çalışan psikolojik danışmanlar olmak üzere, öğretmenlere, velilere, öğrencilere ve bu alanda çalışan meslek elemanlarına kaynak olabileceği düşünülmüştür.

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYINLAR VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde internetle ilgili kavramsal çerçeve, sosyal destek ile ilgili kavramsal çerçeve ve bunların yanında internet kullanımı, sosyal destek, internet kullanımı ve sosyal destek arasındaki ilişkileri inceleyen araştırma ve yayınlara yer verilmiştir.

İNTERNET KULLANIMI

Çağımız bilgi çağı, artık güç bilgi ile eşanlı. İnternet sayesinde birkaç saniye içerisinde dünyada bir tur atabilir, güçlükle ulaşabileceğimiz bilgileri bilgisayarın ekranında görebiliriz. Artık bilgisayarlar, bizleri kendi içlerine kapatan bir makine yerine, bizi dünyaya bağlayan bir iletişim santrali haline geliyorlar. Bütün bunlar da bilgisayarın arkasına bağlanan bir kablo sayesinde gerçekleşiyor (Önalın, 1994).

Önalın (1994) göre internet, bugün uluslar arası işlerliğı olan yüzlerce bilgisayar ağıının bir toplamıdır. İnternet başka şekillerde de tanımlanmıştır. Tanımlar içerisinde, " İnternet, tüm dünyaya yayılmış irili ufaklı milyonlarca bilgisayardan oluşan büyük bir ağıdır" (Akgül, 1995). Başka bir tanımda, internet: "servis sağlayıcı firmanın sunduğı olanaklar (bilgisayarlar-modemler-telefon hatları gibi güçlü alt yapı donanımı) ile bütün dünyadaki bilgisayarların birbirine bağlanma hadisesidir." (Bal, 2002). Bu tanımları daha da genişleterek Bülbül (1997) interneti şu şekilde tanımlamıştır. "İnternet, birçok bilgisayar sistemini TCP/IP adı verilen (Transmission Control Procotol/İnternet Procotol) bir protokol ile birbirine bağlayan dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır."

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere internet, evrensel işlerliğı olan çok sayıda bilgisayar ağıının, belirli bir sistem dahilinde birbirine bağlanmasıdır. Ancak Odabaşı (2002) bağlantı sistemlerini iki kategoride toplamıştır. Bunlar "yerel bilgisayar ağlar ı" ve "geniş alan bilgisayar ağlarıdır." Yerel bilgisayar ağlarına, herhangi bir

kurumun (örn: hastane) kendi içinde oluşturduğu bilgisayar ağlarını, geniş alan bilgisayar ağlarına ise evrensel çaptaki bilgisayar ağlarını örnek vermiştir.

İnternetin Dünyadaki ve Türkiye'deki Tarihi Gelişimi

1969'larda Amerika'da ARPENET'in (Amerikan Federal Hükümeti Savunma Bakanlığı'nın araştırma ve geliştirme kolu DARPA'nın kendi taleplerini karşılamak için kurdukları ağ) oluşturulması ile bilgi teknolojilerinin temel taşlarından biri olan internetin ilk temelleri atıldı (Vural, 1995; Bal, 2002).

1970 yılında Amerika'da pek çok üniversite ve şirketteki bilgisayarlar, araştırma bilgilerini paylaşmak amacıyla birbirine bağlanarak küçük bir ağ oluşturmuşlardır (Odabaşı, 2002). Bu süreçte ağ için bir protokol seti geliştirmek amacıyla Standford Üniversitesi'nde 1973 yılında bir "internetworking" projesi başlatıldı. İlk e-posta adres formatı ve telnet protokolünün dokümanı 1972 yılında yayımlandı.

1977-1978 yıllarında Ethernet ve TCP/IP (Transmission Control Protokol/İnternet Protokol) üzerinde yapılan çalışmalar sonrasında geliştirilen protokol, 1980 yılında ARPENET üzerinde kullanılmaya başlandı. Bu sayede ağa bağlı bilgisayarlar arasındaki iletişim kolay biçimde yapıldı. Daha sonra 1983 yılında tüm ARPENET ağı üzerinde kullanılmakta olan NCP'den (Network Control Protokol) TCP/IP'ye geçildi ve aynı yıl TCP/IP, ARPENET'i de içeren Savunma Bakanlığı internetinde kullanılmak üzere standartlaştırıldı.

1985 yılında ise National Science Foundation'un (Ulusal Bilim Vakfı) ülkenin değişik yerlerine yerleştirilmiş altı adet süper bilgisayarı tüm ülkedeki araştırmacıların hizmetine sunmak için kurduğu NSFNET ağı, ARPENET ağının yerini aldı. Daha sonraları, NSFNET ağı, 1990 yılında yedi kıtada 50.000 ağın, Amerika'da ise 29.000 ağın birleşmesi ile internet'i oluşturarak, bilgisayar ve iletişim dünyasını görülmedik bir şekilde etkilemiştir. İnternet, tüm dünyaya yayılmış irili ufaklı bilgisayarların birbirlerine bağlanmasıyla büyük bir ağ halini almıştır (Akgül, 1999: Akt. Odabaşı, 2002).

Türkiye’de internetin temelleri TÜVAKA (Türkiye Üniversite ve Araştırma Kurumlar Ağı) adlı organizasyon tarafından 1980’li yılların başında yürütülen çalışmalarla atıldı (Vural, 1995; Aksu ve İrgil, 2003).

1991 yılında bir proje olarak başlayan TR-NET’te (TÜBİTAK-ODTÜ işbirliği ile Türkiye’de internet çalışmalarını yürütmek üzere kurulan yapı), Türkiye’de internet kullanımının yaygınlaştırılması yönünde çalışmalar yaptı (Vural, 1995).

Türkiye ilk kez internetle, Nisan 1993’te ODTÜ-Washington arasında kurulan bağlantı ile tanıştı (Önalın, 1995; Bülbül, 1997; Aksu ve İrgil, 2003; Milliyet, 2003). Bu bağlantıyı sırası ile Ege Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi izledi. Aynı yıl ODTÜ ve Bilkent Üniversitesi, ilk Türk Web sitelerini yayına geçirdi. Bu arada ilk internet servis sağlayıcı Tr. Net de hizmete girdi. 1996’da TUR-NET’in devreye girmesinden sonra birçok İSS (internet servis sağlayıcı) faaliyete geçti. Böylece internet evlere girdi, herkesin kullanımına açıldı (Milliyet, 12 Nisan 2003).

İnternete nasıl bağlanılır?

Artık günümüzde internete bağlanmak çok kolaydır. Telefonun arkasına takılan bir fişle bağlanılabileceği gibi ADLS ile de hem kablolu hem de kablosuz olarak da bağlanılabilir.

İnternet' e kablolu bağlantı için bir bilgisayara (en az 16 MB RAM belleğe sahip, Odabaşı, 2002), bir modeme, bir telefon bağlantısına ve servis sağlayıcıdan alınmış kullanıcı şifresine gereksinim vardır.

Telefon Hattı

İnternete bağlanabilmek için öncelikle bir telefon hattına gereksinim vardır. Bu normal bir telefon hattından farklı değildir. Bunun için evdeki yada işyerindeki bir telefon hattı da kullanılabilir. Bir telefon hattı hem telefon hem de internet bağlantısı için de kullanılabilir. (Karagülle ve Pala 2003:238).

Modem

"Bir bilgisayardan diğer bir bilgisayara iletilecek olan bilgiyi telefon kablolarından geçebilecek duruma dnstrr, bilgisayara diğer bir bilgisayardan gelen bilgileri de bilgisayarin anlayabileceği duruma getirir" (ztrk, 2001).

Servis Sağlayıcı

Internet' e bağlanmayı sağlayan aracı kuruma servis sağlayıcı denir. İnternete bağlanmak için servis sağlayıcı kurumdan kullanıcı şifresi ve bağlantı için kullanılacak telefon numarası alınır. Bağlantı kurulduğunda servis sağlayıcı, bilgisayar için geçici bir IP adresi belirler. Farklı bağlantılarda IP adresi değişerek Internet'e bağlantı yeni bir IP adresi ile sağlanır.

Servis sağlayıcının hat kapasitesi, Internet' e bağlanma hızını etkiler. Seçiminizi yaparken servis sağlayıcıların hat kapasitelerini öğrenip, en yüksek olanını seçmeniz Internet' e bağlantı hızınızı olumlu yönde etkileyecektir (ztrk, 2001).

İnternet Hizmetleri:

İnternet çok değişik alanlarda hizmetler vermektedir. Bu hizmetlerden bazıları aşağıdaki gibidir.

Elektronik Posta

Elektronik posta mektuplarınızı Microsoft Outlook, Outlook Express, Netscape Messenger, Eudora gibi özel bir program kullanarak Internet aracılığıyla, posta kutusu olan diğer bir internet kullanıcısına gönderebilirsiniz. Mektubunuzun ulaşma süresi, bilginin transfer hızına bağlıdır. Birkaç saniye ya da birkaç dakika olabilir. Bu süre eğer normal postayla gönderdiğiniz mektubun ulaşma hızıyla karşılaştırılırsa çok kısa kalır (ztrk, 2001).

Haber Grupları

Her biri farklı konularda olan haber gruplarına bu konudaki fikirlerini, yorumlarını ve haberlerini buraya bırakır ve ilgilenen kişilerle diyalog kurulması için bir ortam oluşturulmuş olur. Bu gruplara Outlook Express ile girilebileceği gibi web sayfalarından da girilebilir (Bal, 2002).

Sohbet (Chat)

Bazı programlar arayıcılığıyla diğer kullanıcılarla sohbet eş zamanlı sohbet etmenizi sağlar. Sohbet ortamlarında kullanıcılar kendilerine takma isim (nick name) seçerler. Herhangi bir sohbet grubuna katılmanın yanı sıra, istenilen bir konuda kanal açılıp sohbet edilebilir (Öztürk, 2001).

Dosya Transferi (ftp)

İnternette dosya gönderme ve alma için geliştirilmiştir. Ftp sunucularının adresi çoğu zaman ftp ile başlar ve bu sayfalar bilgisayarlardaki dizin yapısına benzer. Bu sayfalarda girilebilecek dizinler ve yüklenebilecek dosyaların listesi vardır. Dosya gönderme ve alma işlemi çoğu zaman web sayfaları üzerinden de yapılabilmektedir (Karagülle ve Pala, 2003: 254).

Sesli ve Video Konferans

Sesli konferans bilgisayara bağlı bir mikrofon ve hoparlör arayıcılığıyla başka bir internet kullanıcısı ile konuşmaktır. Video konferans ise bir kamera ve mikrofon arayıcıyla başka bir internet kullanıcısına ses ve görüntü ulaşması ve başka bir kullanıcıdan gelen ses ve görüntülerin alınmasıdır (Öztürk, 2001).

World Wide Web

WWW ya da web olarak adlandırılan world wide web, İnternet'teki birçok bilgi www biçiminde oluşur. İnternet'te sayfası olan hemen hemen her türlü kuruluş ve kişinin sayfaları web biçimindedir. Bu tür adresler çoğu zaman www ile başlar ve İnternet'te gezinti bu sayfalarda gezilerek yapılır. İnternet'te bu sayfalara ulaşmak için browser (arayüz) programları kullanılır (Karagülle ve Pala, 2003:254).

ALGILANAN SOSYAL DESTEK

İnsan, psiko-sosyal bir varlık olmanın gereği ailesi, arkadaşları, işi, okulu ve daha geniş anlamda tüm toplumla etkileşim halindedir. Birey bir taraftan içinde bulunduğu koşulları etkilerken, diğer taraftan da içinde bulunduğu koşullardan etkilenmektedir. Bu açıdan bakıldığında bireyin kendi içinde ve yaşadığı toplum ile sorunlar yaşaması, bunları çözmek için çaba harcaması, hem kendinin geliştirdiği savunma mekanizmaları, deneyimlerle kazandığı çözüm yolları ve en yakınında sürekli etkileşim içinde bulunduğu ailesi, arkadaşları ve iş, okul ortamından sorunlarının çözümü konusunda destek alması bireyin hem psikolojik hem de fizyolojik yönden iyi oluş haline yardım etmektedir.

Pearson (1990) göre, son yıllarda sosyal destek bu alanda çalışanların üzerinde durdukları ve önem verdikleri bir kavram haline gelmiştir. Yapılan çalışmalar, bireyin yaşadığı birçok sorunun temelinde sosyal destekten yoksun oluşunun bulunduğunu ve bireyin zorlanmalı yaşam olayları ile başa çıkabilmesinde sosyal desteğin güçlü bir kaynak olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle, kriz teorileri kapsamında sosyal desteğin, ölüm, iş kaybı, yer değiştirme, meslek seçme, hastalık, depresyon, ilaç bağımlılığı gibi insan yaşamını derinden etkileyen durumlarda daha önemli ve gerekli olduğunu öne sürmüştür (Akt: Yıldırım, 1999).

Sosyal desteğin teorik temeli Kurt Lewin 'in Alan Kuramı ve davranış tanımına dayanır. Lewin, yaşam alanını belirli bir zamanda bireyin davranışını etkileyen etmenlerin tümü, davranışı ise çevre ile bireyin etkileşimi olarak tanımlamıştır. (Baldwin, 1967). Lewin'in davranış tanımında yer alan "çevre" kavramı fiziksel çevreden farklı ama onun içinde yer alan psikolojik bir çevredir. Psikolojik çevrenin tüm öğeleri davranışı etkiler ve bu nedenle dış durumların anlatımıdır. Nihayet, Lewin'e göre, davranış bu psikolojik çevrede oluşan değişimdir. O halde bireyi rahatsız eden davranışların ortadan kalması ve yeni davranışlar kazanması bireyin psikolojik çevresinin değiştirilmesi ile mümkündür (Akt: Yıldırım, 1997).

Sosyal destek konusunda iki önemli kavram üzerinde durulmuştur. Bunlardan sosyal ağ kavramı ilişkilerin niceliksel yönüne işaret ederken, sosyal destek kavramı niteliksel yönünü işaret etmiştir (Sorias, 1988).

Sosyal destek kavramı çok farklı şekillerde tanımlanmıştır. "Ancak genellikle, stres altında ya da güç durumdaki bireye yakından bağlı olduğu eş, aile, arkadaş gibi insanlar tarafından sağlanan maddi-manevi yardım olarak kabul edilmiştir" (Sorias, 1988). Başka bir tanım da Cobb (1976) sosyal desteği kişiyi sevildiğine değer ve önem verildiğine ve iletişim ağının bir parçası olduğuna inandıran bir bilgi olarak tanımlamıştır (Akt: Banaz, 1992). Yıldırım (2004) ise bireye öğüt ve bilgi verme, duygusal destek, maddi yardım, takdir, bireyin sorunlarla başa çıkmasına yardım etme, bireye model olma, sosyal ilgi biçiminde görülen çok boyutlu bir kavram olarak tanımlamıştır.

Sosyal ağ kavramı ise bireyin çevresindeki insanlarla olan bağlarını ve ilişkilerini gösteren bir kavramdır. Burada sosyal ağın genişliği, etkileşimde bulunan kişi sayısı ve bu insanlarla ilişkilerin sıklığı gibi niceliksel özellikler üzerinde durulmuştur. Güçlü sosyal ağların bireylerin günlük sıkıntıları ile baş etmelerinde önemli bir kaynak olduğu belirtilmiştir (Cohen ve Wills, 1985).

Genel olarak sosyal desteğin iki temel bileşeni olduğu görülmektedir. Bunlar; a) İhtiyaç duyulduğunda başvurabilecek insanların varlığı algısı, b) Var olan destekten memnuniyet derecesi. Bu iki bileşenin birbirleriyle ilişkisi, bireylerin kişiliklerine bağlıdır. Bazı insanlar sosyal destek sağlayan fazla sayıda hazır yardımcıların olmasını isterlerken, diğerleri için tek bir kişi yeterli olabilir. Başkalarıyla beraber olma ve rahatlık duygusu, destek ihtiyacını belirleyebilir. Aynı şekilde desteğin algılanmasından memnuniyet, benlik saygısı, çevre üzerinde kontrol duygusu gibi kişilik faktörlerinden etkilenebilir. Ayrıca yeni olayların, memnuniyet ya da hoşnutsuzluk olarak desteğin hazır bulunuşu dikkate almayı etkileyebileceği bildirilmektedir (Sarason, Levin 1983. Akt: Çakır, 1993).

Yıldırım (1997) göre bireyin en önemli sosyal destek kaynakları; ailesi, en geniş aile çevresi, arkadaşları, karşı cins arkadaşı, öğretmenleri, iş arkadaşları, komşuları, ideolojik, dinsel veya etnik gruplar ile bireyin içinde yaşadığı toplumdur. Bireyin kendisinde veya sosyal destek kaynaklarında meydana gelen değişimler nedeniyle bireyin sosyal destek düzeyi değişebilir.

Sosyal desteğin bireyleri zorlayıcı faktörlerden koruması bakımından Cohen ve Wills (1985) iki farklı yaklaşımın öne sürmüşlerdir. Buma göre sosyal desteğin temel etkisi olan ve bireyin stres altında olup olmamasına bakılmadan bireyin ruh ve beden sağlığını koruyan etkisine “Doğrudan Etki Modeli”, stres yaratan durumlarda da bireyin sağlığını koruyan modele de “Tampon Etki Modeli” adı verilmiştir.

Sosyal destek kaynaklarının bireylere farklı türde yardım sağladığı görülmüştür. Araştırmacılar sosyal destek türlerini ve bu türlerin işlevlerini birbirine benzer şekilde açıklamışlardır.

Richman, Rosenfeld ve Bowen (1988), 8 destek türünden bahsetmişlerdir.

Bunlar:

1. **Dinleme Desteği:** Bireye öğüt vermeden ve eleştirmeden dinlemeyi içerir.
2. **Duygusal Destek:** Bireyin yanında olduğunu hissettirerek, rahatlık duygusu sağlamak.
3. **Duygusal Meydan Okuma Desteği:** Bireyin duygularını, değerlerini ve tutumlarını değerlendirmesine meydan okuyarak destek vermek.
4. **Gerçeği Doğrulama Desteği:** Destek gören bireyin bakış açısına sahip kişinin, destek alan kişinin dünya görüşünü doğrulamaya yardım etmek.
5. **Yaptığı Görevi Takdir Desteği:** Bireyin çabalarının takdir edildiğini ve övüldüğünü görmesi, hissetmesidir.

6. **Yaptığı Göreve Cesaret Desteği :** Bireyin yaptığı işe daha çok sahip çıkması ve yaratıcılığını ortaya koyması için düşünce ve davranışlarına odaklanmasına, cesaretlenmesine yardımcı olmak.
7. **Maddi Destek:** Bireye mali konularda verilen destektir.
8. **Kişisel Yardım Desteği:** Destek alan bireye kişisel işlerinde yardımcı olmak.

Cohen ve Wills (1985) ise dört destek türünden bahsetmişlerdir. Bunlar:

1. **Saygı Desteği:** Bireyin sevildiğine ve kabul edildiğine ilişkin destektir.
2. **Bilgi Desteği:** Bireyin sorunlu durumlarla başa çıkabilmesinde, bireyin sorununu tanımlayarak ve anlayarak destek vermektir. Sorunun değerlendirme desteği bilişsel rehberlik ve öğüt olarak da söylenebilir.
3. **Sosyal Arkadaşlık:** Başkaları ile birlikte boş zamanlarda hoş, eğlenceli vakit geçirmektir. Bu şekilde birey, ait olmayı ve yakın olma ihtiyaçlarını karşıladığı gibi, sorunlarından uzaklaşarak stresi azalacaktır.
4. **Araçsal Destek:** Parasal yardım, ihtiyaç duyulan hizmetlerin sağlanmanı kapsar.

Sorias (1988) sosyal destek kaynakların kişiye farklı tipte yardımlar sağladığını belirtmiş ve bunun içinde üzerinde en fazla durulanların, maddi, duygusal ve bilişsel (kognitif) destekler olduğunu ifade etmiştir.

Yapılan çalışmalar, algılanan sosyal desteğin ve özellikle de aile desteğinin, öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra, okula devam ve okula uyumları, ruh sağlıklarını koruyabilmeleri, sağlıklı karar verebilmeleri, stresle ve depresyonla başa çıkabilmeleri, kusurlu davranışlarının azaltılması ile uyum düzeylerinin yükselmesi gibi durumlarda önemli rol oynadığını ortaya koymaktadır (Yıldırım, 1999).

İnternet Kullanımı ile İlgili Yurtdışında Yapılan Bazı Çalışmalar

Young (1996) genç ve orta yaşlı kişilerden oluşan 496 bireyde internet bağımlılığını araştırmıştır. İnternet bağımlılarının ortalama haftada 38,5 saat, internet bağımlısı olmayanların da ortalama 5 saat internet kullandığı görülmüştür. İnterneti kullanım amaçları bakımından internet bağımlısı grubun daha çok sırasıyla sohbet etmek, oyun oynamak ve haber gruplarını takip etmek olduğu görülürken, internet bağımlısı olmayan grubun daha çok bilgiye yönelik olarak e –mail alıp gönderme, www ve bilgi edinmek amacı ile kullandıkları bulunmuştur. İnterneti çok kullananların akademik başarılarında düşüş olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında internet kullanma süresindeki artışla birlikte bireylerin sosyal ilişkilerinde bozulmalar görülmüştür. Bu kişilerin daha çok internette vakit geçirdikleri, aile, arkadaş ve çocukları ile olan ilişkilerinde sorunlar yaşadıkları görülmüştür.

Chou ve Hsiao (2000) yaptıkları araştırmada Taiwan'daki bazı üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığını incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini Taiwan'daki 12 üniversiteden 910 öğrenci oluşturmuştur. Kitle iletişimin içinde yer alan oyun teorisi ve mutluluk teorisini baz alan araştırmada bazı Taiwan' lı öğrencilerin internet bağımlısı olduğu ortaya çıkmıştır. Örneklem içerisinde 54 öğrenci internet bağımlısı olarak tanımlanmıştır. İnternet bağımlısı olan grup, bağımlı olmayan gruba göre daha fazla internet kullandıkları ve BBSs (üniversite öğrencilerinin insanlarla etkileşim içine girdiği online ortam), www, e-mail ve oyunu anlamlı olarak daha fazla kullandıkları ortaya çıkmıştır. İnternet bağımlısı grup interneti; eğlendirici, ilginç, etkileşimli ve tatmin edici bulmuşlardır. İnternetin, internet bağımlısı olan grubun günlük aktivitelerini ve çalışmalarını bağımlı olmayan gruba göre negatif yönde etkilediği bulunmuştur.

Mümtaz (2001) İngiltere'de çocukların evde ve okulda internet kullanma durumlarını incelemek amacıyla yaşları 8-10 arası değişen 166 erkek ve 156 kız öğrenci üzerinde çalışma yapmıştır. Sonuçta çocukların okuldan daha çok evde bilgisayar kullandığı ortaya çıkmıştır. Çocukların evde en çok oyun oynamaktan hoşlandığı görülmüştür. Okulda ise word ve benzeri çalışmaların çocuklar için sıkıcı

olduğu ortaya çıkmıştır. Cinsiyet açısından erkek çocukların daha çok oyun oynamak, kız çocukların ise daha çok arkadaşları ile e-mail alıp göndermek için bilgisayar kullandıkları görülmüştür.

Hills ve Argyle (2003) bireylerin internet kullanımları ile bunların kişilikteki bireysel farklılıklarını incelemiştir. Araştırma örneklemini 220 yetişkin oluşturmuş ve bu yetişkinlerin 16 farklı internet servisini kullanma durumları ortaya çıkarılmıştır. Bireylerin interneti en çok, hızlı ve ücretsiz olan yerlerde kullandıkları anlaşılmıştır. Yaş ve cinsiyetin kullanım özellikleri üzerinde oldukça etkili olduğu halde yaş ve cinsiyet göz önüne alındığında, kişilikteki bireysel farklılıkların pek de önemli olmadığı ortaya çıkmıştır. Her bir servisin kullanım sıklığı için yapılan analizde; iş, sosyal yaşam, evde kullanım ve eğlence olarak tanımlanan dört ortak bağlayıcı etkenin varlığını göstermiştir. İnternet kullanımının, bir bakıma yapılacak bir şey yokken veya eldeki faaliyet çekici gelmediği zaman başvuru alan bir değişiklik olduğu sonucu varılmıştır.

Martin ve Schumacher (2003) yalnızlık ve sosyal internet kullanımı adlı çalışmalarında 297 üniversite öğrencisi üzerinde inceleme yapmışlardır. Ölçme araçları ile internet kullanırken yalnız olan ve olmayan öğrenciler belirlenmiştir. En çok yalnız olan (%20) öğrenciler diğerleri ile karşılaştırılmıştır. Yalnız bireylerin interneti ve elektronik postayı daha çok kullandıkları, diğerlerine göre daha çok sosyal destek amaçlı kullanma eğiliminde oldukları görülmüştür. En çok yalnız olan bireylerin internetteki sosyal davranışları tutarlı bir şekilde artmıştır. İnternette arkadaş edinmekten ve internet arkadaşlığından memnun oldukları görülmüştür. İnterneti olumsuz ruh hallerini değiştirmek için kullanma eğiliminde oldukları ancak internet kullanımının günlük hayatlarının akışını olumsuz etkilediği bulunmuştur.

Amerikan çocuklarının ve ergenlerinin 2001 yılında internet kullanmalarına ilişkin National Center for Education Statistics tarafından yapılan çalışmada (2003), 5-17 yaş arası çocuk ve ergenlerin bilgisayar ve internet kullanma durumları incelenmiştir. Çocukların % 90'ının bilgisayar ve internet kullandığı görülmüştür. Çocukların bilgisayar ve internet kullanmaya erken başladıkları ancak 13-17 yaşları

arasındaki gençlerin daha çok kullandığı görülmüştür. 1990'larda erkeklerin kızlardan daha fazla internet ve bilgisayar kullanmalarına rağmen 2001'de bu oran hemen hemen eşit olmuştur. Çocukların eve göre interneti okulda daha fazla kullandıkları bulunmuştur. 5-17 yaş arası çocukların evde sırasıyla daha çok oyun oynamak, internete girmek ve okulla ilgili çalışmalar yapmak için kullandıkları görülürken, 11-14 yaş arası ergenlerin sırasıyla daha çok oyun oynamak, okulla ilgili çalışmalar yapmak ve internet girmek, 15-17 yaş arası gençlerin de her üç etkinliğe hemen hemen eşit zaman harcadıkları görülmüştür. Evde, okulda ve diğer yerlerde ise 5-17 yaş arası çocukların % 72, 5'i okulla ilgili çalışmalar yapmak, % 65'i e mail ve anlık ileti göndermek, % 62'si ise oyun oynamak için kullandıkları görülmüştür. Çocukların interneti evde iken daha çok eğlenmek için kullandıkları görülürken ev dışındaki kullanım alanlarında daha çok akademik amaçlarla kullandıkları ortaya çıkmıştır (<http://nces.ed.gov/pubs2004/2004014.pdf>).

Polesh ve diğ. (2004) Rusya'da üniversite öğrencilerinin internet kullanma durumlarını araştırmışlardır. Bu amaçla 198 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Sonuç olarak öğrencilerin interneti sırasıyla en çok okulla ilgili çalışmalar yapmak, e-mail alıp göndermek, eğlenmek ve pornografik sitelere girmek amaçlı kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Bir başka çalışmada Wang (2004) çocukların evdeki internet kullanma durumlarını incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 85 erkek ve 86 kız öğrenci oluşturmuştur. Bulgular çocukların world wide web, e-mail ve sohbet (chat) etmek için internete girdiklerini göstermiştir. Çocuklar web'de en çok oyun oynadıkları, e-mail ve sohbeti de akademik amaçlı olmayan konuşma ve tartışma yapmak için kullandıkları ortaya çıkmıştır. Çocuklar web sitelerinin daha çok gösterişli ve çekici olanlarını tercih ettiklerini, web'deki bilgilerin dergi ve kitaplar kadar doğru olduğuna inandıklarını ifade etmişlerdir.

Malaney (2004) lisans öğrencilerinin internet kullanma durumlarını incelediği çalışmasında araştırmanın örneklemini 2000 yılında 490 ve 2003 yılında 593 öğrenci oluşturmuştur. Öğrenciler arasında internet kullanımının çok yaygın olduğu (%99,7)

görülmüştür. İnternet aktivitelerinin anlık ileti gönderme, e-mail alıp gönderme, web’de sörf yapma, materyal indirme ve ödev yapmak olduğu görülmüştür. Kızlar ve erkekler internetin başında hemen hemen eşit miktarda zaman geçirseler de, internete harcadıkları zaman bakımından dikkat çekici bir biçimde farklılaştıkları görülmektedir. Kızlar erkeklere göre e-mail alıp gönderme ve ödev yapmaya daha çok zaman ayırırken, erkekler materyal indirmeye, sohbet etmeye, oyun oynamaya, sevdikleri spor alanlarına ve cinsel içerikli sitelere daha fazla vakit ayırdıkları görülmüştür. Bunlara ek olarak öğrencilerin % 10’u aşırı internet kullanımına bağlı sorunlu davranışlar sergiledikleri ve yaklaşık internet kullanan öğrencilerin üçte birinin internet kullanmalarını kontrol etmeye, azaltmaya ve bırakmaya çalıştıkları halde başarısız oldukları ortaya çıkmıştır.

Nai ve Kirkup (2005) ise İngiliz ve Çin üniversite öğrencilerinin internet kullanma durumlarını incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini 220 Çin ve 245 İngiliz öğrenci oluşturmuştur. Bulgular, İngiliz öğrencilerin Çin öğrencilerine göre interneti çalışma amacıyla kullandıklarını ancak Çin öğrencilerinin internet kullanmada kendilerine daha fazla güvendikleri ortaya çıkmıştır. Her iki grupta da erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla e-mail alıp gönderme, sohbet etme (chat) ve oyun oynamaya daha fazla zaman harcadıkları bulunmuştur.

Yurtdışında internet kullanımı ile ilgili araştırmalarda internet kullanımının yaygın olduğu ve bireylerin internetin değişik hizmet alanlarından yararlandıkları görülmektedir. Genel olarak erkeklerin kızlara göre daha çok internet kullandığı ve eğlence amaçlı internet kullanımının kızlara göre erkekler arasında daha yaygın olduğu görülmektedir.

İnternet Kullanımı ile İlgili Yurtiçinde Yapılan Bazı Çalışmalar

Börü (2000) üniversite öğrencileri arasında yaptığı bir araştırmada örneklem grubunu 312 kız ve 428 erkek öğrenci olmak üzere toplam 740 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda kız ya da erkek öğrenciler arasında bilgisayar ve internet kullanmaya ilişkin dikkate değer bir farklılık bulunmamış ancak erkeklerin internette kalma süresinin kızlara oranla daha fazla olduğunu bulunmuştur. Her iki cinsiyetteki öğrencilerinde bilgisayarı internete yönelik kullandığı ve kullanım amaçlarının da öncelikle haberleşmek ve sohbet etmek olduğu görülmüştür.

Diğer bir çalışmada Bakay (2001) lise öğrencilerinin internet kullanma koşulları ve yeterlilik düzeylerini incelemiştir. Araştırma örneklemini 220 kız ve 296 erkek olmak üzere 516 öğrenci oluşturmuştur. Bulgular, öğrencilerin %38,1'inin internet kullandığını erkek öğrencilerin kız öğrencileri göre daha fazla internet kullandıklarını ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin ortalama internet yeterlilik düzeyleri orta ve ortanın üzeri olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin internet yeterlilik düzeyleri, İngilizce bilenlerin bilmeyenlere, Anadolu, fen ve özel liselerde okuyanların diğer liselerde okuyanlara, evlerinde internete bağlananların, başka yerlerde bağlananlara, kent merkezinde yaşayanların, kent merkezi dışında yaşayanlara, internete abone olanların olmayanlara, internet kullanmayı evde ve arkadaşları ile öğrenenler ile kursta öğrenenlerin, bunlar dışında internet öğrenenlere göre daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin yarıya yakın bölümünün haftada 1-3 saat internet kullandıkları, yarıdan fazlasının ise hafta sonlarında ve tatillerde internet kullandıkları, internet kullanma süresi arttıkça internet kullanma yeterlilik düzeyinin de arttığı görülmüştür. Öğrencilerin yarıdan fazlası %58'i interneti oyun oynamak/ sohbet (Chat) etmek ve arkadaş edinmek, %14.1 elektronik posta alıp göndermek, %13,9'u derslerle ilgili kaynaklara ulaşmak, ödev hazırlamak, %8'i güncel olayları izlemek, %5'i müzik dinlemek, film izlemek ve %0,8' i alış- veriş yapmak amacıyla kullandıkları görülmüştür. Yine öğrencilerin yarıya yakınının %44 evinde internet olmadığı, %21'inin birlikte oyun oynayabilmek için, %15,2'sinin ortam güzel olduğu için

%10,2'sinin internet kafede kendini rahat hissettiği için ve %9,6'sının yeni arkadaşlar edinmek için internet kafeye gittikleri bulunmuştur. Ailelerin ve öğretmenlerin büyük bölümünün % 64,4 'ünün öğrencilerin internet kafeye gitmeleri konusunda karışmadıkları ortaya çıkmıştır.

Bayraktar (2001) internetin ergen gelişimindeki rolünü incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Kıbrıs'ta ilköğretime ve liseye devam eden 343 kız ve 343 erkek olmak üzere 686 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama araçları olarak internet bağımlılık ölçeği, çocuklar için depresyon ölçeği, saldırganlık ölçeği ve bireysel bilgi formu uygulanmıştır. Bulgular, internetin çoğunlukla erkekler ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan kişiler tarafından kullanıldığını ortaya çıkarmıştır. İnternet kullanım amaçlarının yaş ve cinsiyet değişkenleri bakımından farklılık gösterdiği bulunmuştur. İnterneti 12-14 yaşlarındaki öğrencilerin daha çok oyun ve ödev amaçlı kullandığı, 15-17 yaşlarındaki öğrencilerin ise daha çok eğlence ve iletişim amaçlı kullandığı görülmüştür. Cinsiyet açısından erkeklerin kızlara göre daha fazla web de gezinme amaçlı kullandıkları, ergen erkeklerin mp3, oyun, pornografi, sporcu, siyasi ve bilimsel içerikli siteleri daha fazla ziyaret ederken, kız ergenlerin sohbet (chat), ders ve alışveriş sitelerine daha çok girdikleri görülmüştür. Sohbet (chat) edenlerin çoğunlukla kendilerini olduğundan farklı gösterdikleri ve karşıdaki kişilere güvenmedikleri ve nadiren dostluk kurdukları görülmüştür. İnternette oynanan oyunların çoğunlukla şiddet içerikli olduğu ve bu oyunları oynama sıklığı ile anti-sosyal saldırganlık ve kendine dönük saldırganlığın arttığı bulunmuştur. İnternet kullanan ergenlerin yaklaşık % 1'inin patolojik internet kullanıcısı olduğu, patolojik internet kullanımı arttıkça da akademik başarının düştüğü, depresyon belirtilerinin çoğaldığı ortaya çıkmıştır.

Güngör ve Kuloğlu (2001) ise internet kafelerdeki internet kullanımı ve sanal –sosyal ilişkiler: Ankara Örneği çalışmalarında, Ankara merkezindeki 23 internet kafeden yaşları 15 ile 45 arasında değişen 245 kullanıcıyı örnekleme dahil etmişlerdir. Araştırma sonucunda, erkeklerin kızlara oranla daha fazla internet kullandığı, kullanıcıların çoğunun bekar olduğu ve gençlerden oluştuğu, öğrenim düzeyi ve gelir seviyesi yükseldikçe internet kullanımının arttığını ortaya çıkmıştır.

En popüler internet aktivitelerinin ise e-posta göndermek ve okumak (%81,2), sohbet etmek (%62,4), oyun oynamak (%50,6) ve araştırma yapmak (%43,3) olduğu ortaya çıkmıştır. İnternet kafe kullanıcılarının % 69'unun arkadaşları ile zaman geçirmeyi, internette zaman geçirmeye tercih ettiklerini, % 82'si okuldaki ya da işteki başarısında internet yüzünden bir düşme olmadığını, % 50'si hiçbir zaman ailesinden ya da arkadaşlarından internette fazla zaman geçirdiği için şikayet olmadığını, % 60'ı internet olmasaydı hayatın sıkıcı boş ve eğlencesiz bir yer olmayacağını, %61'i internetin günlük hayattaki problemlerini unutturabilen bir araç olmadığını, %72'si internetle tanıştıktan sonra yapmayı azalttıkları herhangi bir hobi olmadığını, % 36'sı sohbet ettikleri kişiyi gerçek hayattaki arkadaşlarından daha yakın hissettikleri zamanlar olmadığını belirtmişlerdir. Bulgular değerlendirildiğinde internet kafelerdeki internet kullanımının sosyal izolasyona sebep olmadığına hatta arkadaşlık bağlarını güçlendirdiğine ve gençler arasında grup bilincini geliştirdiğine ilişkin bir sonuca varılmıştır.

Karahan ve İzci (2001) ülkemizdeki üniversite öğrencilerinin internet kullanmalarına ilişkin yaptıkları araştırmada örneklem grubunu 156 kız ve 200 erkek öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin dosya transferi, e-mail alıp gönderme ve web sayfası hazırlama gibi uygulamaya dönük becerilerin yetersiz olduğu, öğrencilerin interneti daha çok oyun oynama, sohbet (chat) etme ve güncel konuları takip etme amacıyla kullandıkları bulunmuştur.

Ayaroğlu (2002) ise yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin internet kullanmaları ve yalnızlıkları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın örneklemini, Bilkent üniversitesinde öğrenim gören 214'ü kız, 171'i erkek toplam 385 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma bulguları, internet'in farklı alanlarında (webde gezinmek, akademik amaçlarla web de gezinmek, sohbet etmek, elektronik posta alıp göndermek, çevrimiçi oyun oynamak, anında mesajlaşma ve dosya transferi) harcanan zaman puanları üzerine uygulanan manova sonuçları, cinsiyet temel etkisinin webde gezinme ve dosya transferi yapma alanlarında anlamlı olduğunu, erkeklerin kızlara oranla webde gezinme ve dosya transferi yapma alanlarında daha fazla zaman harcadıklarını göstermiştir. İnternet kullanımının yaşamın farklı

alanlarına (akademik başarı, ekonomik durum, sosyal yaşam, aile ilişkileri, arkadaşlık ve sağlık durumu) etkisi puanları üzerine uygulanan manavo sonuçları, cinsiyet temel etkisinin akademik başarı ve ekonomik durum ile ilgili alanlarda; yalnızlık temel etkisinin akademik başarı, arkadaşlık ve sağlık alanlarında anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu da kızların erkeklere kıyasla, internet kullanımının akademik başarılarını daha olumlu, buna karşılık ekonomik durumlarını daha olumsuz etkilediğini bildirdiklerini göstermiştir.

Bir başka çalışma da, Ersoy (2002) ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin internet kullanma durumlarını incelemiştir. Araştırma tarama modelinde olup 17 öğrenci, 10 sınıf öğretmeni ve 14 anne-baba ile görüşülmüştür. Araştırma sonucunda ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin interneti etkili ve verimli olarak kullanmadıkları ancak öğrencilerin internet kullanma becerileri öğretmenleri ve anne-babalarından daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

İnternet Kurulu Çalıştay Raporun (2002)'da gençlerin internet kullanma durumlarına ilişkin araştırma sonuçları ortaya konmuştur. Araştırma örneklemini yaşları 15 ile 18 arasında değişen 40 öğrenci oluşturmuştur. Sonuç olarak, gençlerin interneti derslerine yardımcı olmaya ve entelektüel birikimlerini arttırmaya yönelik kullanmak isteseler de, bu tür kaynaklara nereden ulaşacaklarını bilemedikleri için daha çok oyun ve sohbet (chat) amaçlı kullanıma yöneldikleri görülmüştür. Bir başka önemli nokta görece daha iyi sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerin ve bu ailelerin çocuklarının internete olumlu yaklaşırken, sosyo-ekonomik yönden düşük seviyede olan ailelerin ve bu ailelerin çocuklarının internete olumsuz yaklaştıkları görülmüştür. Tüm toplumun internet konusunda bilinçlenmesi ve medyanın da bu durumda üstüne düşeni yaparak, interneti gerçekçi bir biçimde topluma tanıtması gerektiği sonucuna varılmıştır (<http://kurul.ubak.gov.tr>).

Çavuş (2003) İstanbul'daki internet kafelerde yaptığı araştırmada farklı yaşlardan 300 bireyi incelemiştir. Bulgular, internetin en çok oyun amacıyla kullanıldığı, oyun amacı ile internet kullanan bireylerin ise gelir seviyesi düşük ilköğretim çağındaki çocuklardan oluştuğu görülmüştür. Eğitim ve yaş seviyesinin yükselmesi ile oyun ve eğlenceye ayrılan zamanın kısaldığı, bunun tersine bilgiye erişim ve e-mail amacıyla kullanımın arttığı görülmüştür. Cinsiyet açısından bakıldığında erkeklerin kadınlara göre daha fazla oyun oynamayı sevdiğini ortaya çıkmıştır. Araştırma, internet kafelerin çoğunun bir eğlence mekânına dönüştüğünü hatta bazı internet kafelerde internet bağlantısının bile olmadığını, çocukların ve gençlerin boş zamanlarını geçirdikleri bir alan haline geldiğini işaret etmiştir.

Ülkemizde internet kullanımının gelişmiş ülkeler kadar çok yaygınlaşmadığı, internet kullanan bireylerin ise daha çok sosyo-ekonomik ve eğitim seviyesi yüksek bireyler tarafından kullanıldığı görülmektedir. İnternetin çok farklı hizmet alanlarından yararlanmakla birlikte özellikle çocuklar tarafından daha çok eğlence amaçlı kullanımın ağır bastığı görülmektedir. Yine yurtdışında olduğu gibi erkeklerin daha çok internet kullandığı ve kızlara göre daha çok eğlence amaçlı kullandığı görülmektedir. Bunun yanında ülkemizde yapılan bazı araştırmalar yaşla birlikte internet kullanım amacının farklılaşmasına işaret etmişlerdir.

Sosyal Destekle İlgili Yurtdışında Yapılmış Bazı Çalışmalar

Holahan, Valentines ve Moos (1994) kolej öğrencilerin genç yetişkinliğe geçerken uyum sağlamalarında anne ve baba desteğinin rolünü incelemişlerdir. Bu amaçla 175 kolej öğrencisi okula başladığı süreden itibaren iki yıl boyunca izlenmiştir. Gençlerin psikolojik olarak uyum sağlamalarında çatışma yaşamayan ailelerin önemli rolü olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle öğrencilerin genç yetişkinliğe geçişlerinde ve uyum sağlamalarında anne ve babanın desteğinin önemli olduğu ortaya çıkmıştır.

Morrison ve diğ. (1997) bir kısmı göçmen olan yedinci ve sekizinci sınıfa devam eden 698 ergenin okulla ilgili sorunlarda tercih ettikleri sosyal destek kaynaklarını incelemişlerdir. Ergenlerin okulla ilgili sorunlarında en çok ana-babalarından ve öğretmenlerinden destek ve bilgi aldıkları görülmüştür.

Richman, Rosenfeld ve Bowen (1998) ortaokul ve lise öğrencilerinden oluşan 525 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmalarında risk altında bulunan ortaokul ve lise öğrencilerinin, belirledikleri sekiz sosyal destek türünden hangilerini, kimlerden sağladıklarının yanında bu destek türlerinin okulla ilgili bazı değişkenlerle olan ilişkilerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, ortaokul öğrencileri sekiz destek türünden (dinleme desteği, duygusal destek, duygusal meydan okuma, gerçeği doğrulama desteği, yaptığı görevi takdir desteği, yaptığı göreve cesaret desteği , maddi yardım desteği, kişisel yardım desteği) altısını ailelerinden, üç tanesini arkadaşlarından sağlamışlardır. Lise öğrencileri ailelerinden bu sekiz destek türünden hepsini, öğretmenlerinden üç tanesini ve arkadaşlarından iki tanesini sağladıkları görülmüştür.

Ortaokul öğrencilerinin okul memnuniyeti, üç farklı destekle (duygusal destek, duygusal meydan okuma ve gerçeği doğrulama desteği) ilişkili olduğu görülmüştür. Okula devamın meydan okuma desteği ile başarının ise dinleme desteği ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Lise öğrencilerinin çalışmaya harcadıkları zamana

odaklanarak, sekiz destek tipinden dört tanesi ile takdir desteği, duygusal destek, duygusal meydan okuma desteği ve kişisel yardım desteği ile ilişkili bulunmuştur.

Ayrıca başarı gerçeği doğrulama desteğinden, problemleri davranıştan kaçınma yaptığı göreve cesaret desteğinden ve okula devamın duygusal meydan okuma desteğinden etkilendiği bulunmuştur.

Genel olarak sosyal desteğin bazı okul değişkenleri ile olumlu yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Popüler inanış ergenlerin daha çok arkadaşlarından destek sağladığı yönünde olsa da buradaki araştırmada risk altında olan ortaokul ve lise öğrencilerinin daha çok ana babadan ve bakıcılardan destek aldığı görülmüştür. Sosyal desteğin risk altındaki öğrencilerin yaşamlarında ne denli önemli olduğunun altı çizilmiştir.

Beest and Baerveldt (1999) ergenlerin ana-babalarından ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini yaşları 14–16 arasında değişen 1528 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada üç tane hipotez öne sürülmüş ve ebeveynlerden az destek gören ergenlerin bu desteği arkadaşlarından telafi edip edemeyeceği test edilmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin aileden yeteri kadar sosyal destek alamadıklarında bunu arkadaşlarından telafi edemedikleri görülmüştür. Ebeveynlerden ve arkadaşlardan alınan sosyal desteğin birbiri ile çok ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Helsen, Vollebergh ve Meeus (2000) ergenlerin ana babalarından ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek ile duygusal problemleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, 12-24 yaş arası 2918 ergen oluşturmuştur. Bulgular, hem kızlarda hem erkeklerde ergenlik boyunca ebeveynlerden algılanan sosyal destek değişimi farklı bulunmamıştır. Ancak kızların erkeklere göre arkadaşlarından daha fazla destek aldığı görülmüştür. Erkeklerin 12 - 17 yaş arasında ebeveynlerden algıladıkları sosyal destek azalırken arkadaş desteğinin arttığı bulunmuştur. Kızlarda ise orta ergenlikte azalan arkadaş desteğinin

ileri ergenlikte oldukça arttığı buna rağmen bu dönemde arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin aileden algılanan sosyal destekten daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Liu (2002) yedinci sınıfa devam eden 458 öğrencinin algıladıkları sosyal destek düzeyi ile fonksiyonel olmayan davranışları ve depresyon arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Hem kız hem erkek öğrencilerin ailelerinden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek azaldıkça depresyon düzeylerinin ve fonksiyonel olmayan davranışlarının arttığı bulunmuştur.

Demaray ve Malecki (2002) risk altındaki altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfa devam eden 125 öğrencinin beş kaynaktan algıladıkları sosyal destek (aile, öğretmen, sınıf arkadaşı, arkadaş ve okul) ile uyum problemleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Aile ve sınıf arkadaşı desteği klinik uyum ve kişilerarası uyumla anlamlı olarak ilişkili iken aile, öğretmen ve okul desteği de okula uyum ile anlamlı ilişkili bulunmuştur. Bununla birlikte beş destek kaynağından sadece aile ve sınıf arkadaşından algılanan sosyal destek anlamlı olarak bireyin klinik uyumsuzluğu ve duygusal semptomlarla ilişkili olduğu görülmüştür. Kişisel uyumun sadece aile desteği ile anlamlı ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Aile ve öğretmen desteğinin okula uyumsuzlukla anlamlı olarak ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Laugesen, Dugas ve Bukowski (2003) aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destekle üzüntü, kaygı ve depresyon arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma örneklemini 7 sınıfa devam eden 237 öğrenci oluşturmuştur. Üzüntü, kaygı ve depresyonun arkadaştan çok aileden algılanan sosyal destekle ilişkili olduğu böylece ailenin birincil olarak koruyucu rolünün olduğu sonucuna varılmıştır. Cinsiyet açısından kızların kaygı ve depresyon puanları arkadaşlarından çok aileden algılanan sosyal destekle anlamlı olarak ilişkili olduğu, üzüntü puanlarının aileden algılanan sosyal destekle anlamlı olarak ilişkili olmasına rağmen arkadaştan algılanan sosyal destekle anlamlı ilişkisinin olmadığı bulunmuştur. Erkeklerde depresyon ve kaygının hem aileden hem de arkadaşlardan algılanan sosyal destekle anlamlı olarak ilişkili olduğu ancak üzüntünün hem aile hem de arkadaşlarla anlamlı olarak ilişkili olmadığı ortaya çıkmıştır.

Natvig, Albrektsen ve Qvarnstrom (2003) 13–15 yaş arasındaki ergenlerin öğretim metotları, sınıftaki etkinliklere katılım ile algılanan sosyal destek ve stres arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Bu amaçla 13–15 yaş arasındaki 472 erkek ile 475 kız ergen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Ergenlerin grup çalışmaları arttıkça arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek de artarken, stresle bir ilişkisinin olmadığı görülmüştür. Erkekler sınıf tartışmalarına katıldıkça algıladıkları sosyal destek artmıştır. Erkeklerde bağımsız çalışma artınca stresin de arttığı görülürken öğretmenlerden ve arkadaşlardan algılanan sosyal desteğin arttığı görülmüştür. Geleneksel öğretmen yaklaşımı ile bunlar arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Sözlü aktiviteler artması ile anlamlı olarak algılanan sosyal destek artarken, stresin azaldığı görülmüştür. Bu çalışmadaki öğrenme aktivitelerinin ergenlerin sosyal ilişkilerini geliştirdiği, sağlıklarını koruduğu ve stresi önlediği sonucuna varılmıştır.

Faison (2004) zenci öğrencilerin ruh sağlığı ile algıladıkları farklı sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu amaçla yaşları 13-19 arası değişen 1040 zenci ergenle yüz yüze görüşülmüştür. Aileden algılanan sosyal destek azalınca ergenlerin ruh sağlığının (anlamlı olarak depresyon artarken, özsaygının ve yaşamdan memnuniyetin azaldığı) bozulduğu, aileden algılanan sosyal destek arttığında ise ruh sağlığının (anlamlı olarak depresyonun azaldığı, özsaygının ve hayattan memnuniyetin de arttığı) olumlu yönde geliştiği ortaya çıkmıştır (http://apha.confex.com/apha/132am/techprogram/paper_82143.htm).

Araştırma bulguları aileden, öğretmenden, arkadaştan ve diğer kişilerden algılanan sosyal desteğin bireyin ruh sağlığı, akademik başarısı, uyum problemleri, depresyon, yalnızlık gibi değişkenlerle anlamlı olarak ilişkili olduğunu göstermektedir. Özellikle aileden algılanan sosyal desteğin bireyin ruh sağlığının korunmasından birinci derecede önemli rol oynadığı görülmektedir.

Sosyal Destekle İlgili Yurtiçinde Yapılan Bazı Çalışmalar

Çakır (1993) 12–22 yaş grubunda toplam 960 genç üzerinde çok yönlü algılanan sosyal destek ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışmasını yapmıştır. Araştırma sonucunda, yaşlar ve ergenlik evrelerine göre oluşturulmuş yaş grupları arasında algılanan sosyal destek düzeyi arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Sosyo kültürel düzey ve yaş değişkenlerinin sosyal desteği etkilediği görülmüştür. Çekirdek ve geniş ailelerde kardeş sayısı ve doğum sırasının algılanan sosyal desteği etkileyip etkilemediği araştırılmış ve çekirdek ailede etkili iken geniş ailede etkili olmadığı ortaya çıkmıştır. Yaş gruplarına göre sosyal desteğin en çok hangi kaynaktan algılandığı araştırılmış, 12 -14 ve 18-22 den en fazla desteğin aileden 15-17 yaş grubunda diğer önemli kişiden algılandığı görülmüştür. Cinsiyete göre bakıldığında kızlar ve erkekler arasında destek kaynakları arasında fark bulunamamıştır. Ayrıca çok yönlü algılanan sosyal destek ölçeğinin alt ölçekleri ile depresyon, anksiyete ve benlik saygısı arasında da ters yönde bir ilişki saptanmıştır. Yatılı olan ve olmayan grup çok yönlü algılanan sosyal destek ölçeğinin alt ölçekleri açısından karşılaştırılmış, yalnızca aile alt ölçeğinde istatistik olarak anlamlı fark bulunmuştur. Arkadaş ve diğer önemli kişi alt ölçekleri arasında fark bulunamamıştır.

Anıl (1999) askerlikte ruhsal bozukluk belirtisi gösteren ve göstermeyen erlerin sosyal destek düzeylerini ve başa çıkma yöntemlerini incelemiştir. Bu amaçla orduya katılan askerlerden ilk üç ay içerisinde psikiyatrik yakınması olan 145 erle, psikiyatrik yakınması olmayan 248 er algıladıkları sosyal destek ve uyum düzeyleri açısından karşılaştırılmıştır. Sonuçta psikiyatrik grubun sosyal ağlarının normallere göre daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Yakınmaları olan erlerin algıladıkları aile ve arkadaş desteklerinin normallere göre daha az olduğu bulunmuştur. Normal grup iyimserlik ve problem çözme gibi etkili başa çıkma yöntemlerini daha fazla kullanmalarıyla da psikiyatrik gruptan ayrıldığı görülmüştür. Bunlara ek olarak sosyal destek az olduğunda, etkili başa çıkma yöntemlerinin daha önemli hale geldiği yönünde sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Bayram (1999) bir grup ergen üzerinde yaptığı çalışmada, ruhsal sağlık ve sosyal destek ilişkisinin yanı sıra yaş, cinsiyet, ana baba mesleği, ana baba eğitimi, doğum sırası, başarı durumu vs. arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sonuç olarak ruhsal belirti düzeylerinin tümünde baba mesleği, cinsiyet ekonomik düzey, babanın sağ olup olmaması, ana babanın anlaşıp anlaşamaması değişkenleri anlamlı ilişkiler vermiştir. Algılanan arkadaş, aile ve toplam destek düzeylerinin tümü ele alındığında, yaş, ekonomik düzey aylık ortalama gelir düzeyi ve başarı durumu değişkenleri ile anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Yıldırım (2000) yalnızlık, sınav kaygısı, aile, arkadaş ve öğretmen desteği değişkenleri ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu amaçla özel liseden, devlet lisesinden ve süper liseden 280 kız ve 265 erkek öğrenci olmak üzere toplam 545 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Akademik başarının ölçütü olarak öğrencilerin matematik, Türkçe, fizik, kimya ve biyoloji derslerinden aldıkları karne notları baz alınmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen desteği, aile desteği, yalnızlık ve sınav kaygısı değişkenleri ile akademik başarı arasında anlamlı ilişki bulunmuş, arkadaş desteği ise yordanamamıştır.

Erim (2001) yetiştirme yurtlarında ve aileleri yanında yaşayan 14-18 yaşları arasındaki 120 kız ve 120 erkek ergenin benlik saygıları, depresyon ve yalnızlık düzeyleri ile sosyal destek sistemlerini karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Araştırma sonucunda, yetiştirme yurdunda kalan ve aileleri yanında yaşayan ergenler arasında “yaşanılan yer” değişkeni için tüm ölçeklerde temel etkisinin anlamlı düzeye ulaştığı görülmüş, cinsiyet temel etkisinin ise yalnızlık ve sosyal destek boyutları dışında diğer ölçeklerde anlamlı olduğu saptanmıştır. Yaşanılan yer değişkeni için yapılan Tukey testi sonuçlarında ortaya çıkan farkın yönü, yetiştirme yurtlarında yaşayan ergenlerin aileleri yanında yaşayan ergenlere göre daha yalnız ve daha depresif oldukları, benlik saygılarının daha düşük ve sosyal desteklerin de daha az olduğu şeklinde bulunmuştur. Cinsiyet değişkeni için yapılan Tukey testi sonuçlarında ortaya çıkan fark ise, depresyon ve benlik saygısı boyutunda kızların erkeklere göre daha depresif oldukları ve daha düşük benlik saygısına sahip oldukları yönünde

bulunmuştur. Yalnızlık ve sosyal destek boyutlarında ise kız ve erkekler arasında farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Altunbaş (2002) üniversite öğrencilerinin sosyal destek düzeylerinin bazı kişisel özellikleri ve sosyal beceri düzeyleri ile olan ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklem grubunu 454 öğrenci oluşturmuştur. Sonuç olarak kız öğrencilerin ailelerinden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyinin erkek öğrencilere göre anlamlı olarak yüksek olduğu, yurtda kalan öğrencilerin arkadaşlarından ve ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyinin yurtda kalmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu ve yüksek sosyal beceriye sahip öğrencilerin düşük ve orta düzey sosyal beceriye sahip olan öğrencilere göre daha fazla aileden ve arkadaşlarından sosyal destek aldıkları bulunmuştur.

Baştürk (2002) ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerde sosyal desteğin akademik başarıya etkisini araştırdığı bir araştırmada öğrencilerin cinsiyetleri, okul türleri, okudukları alan, anne babanın eğitim düzeyi, ailenin ekonomik seviyesi, annenin çalışıp çalışmaması, karşı cins arkadaşlarının olup olmaması değişkenleri algılanan sosyal destek ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla arkadaşlık ve aile desteği algıladıkları bulunmuştur. Fen lisesi ve özel lise öğrencilerinin genel lise öğrencilerine göre daha fazla arkadaşlık ve aile desteği algıladıkları bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ve annenin çalışıp çalışmaması durumu öğrencilerin algıladıkları arkadaşlık desteğini etkilemezken, aile desteği algısını yükselttiği bulunmuştur. Fen alanı öğrencilerinin sosyal ve Türkçe-matematik alanı öğrencilerine göre daha fazla arkadaşlık ve aile desteği algıladıkları bulunmuştur. Ekonomik durumu iyi ve orta olan öğrencilerin aile ve arkadaşlık algı düzeyleri yüksek olarak bulunmuştur. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi yükseldikçe daha fazla arkadaş ve aile desteği algıladıkları bulunmuştur. Karşı cins arkadaşı olan öğrencilerin daha yüksek arkadaş desteği algılamakta aile destek düzeyleri değişmemiştir.

Başka bir araştırmada Soylu (2002) üniversite sınavına hazırlanan lise üçüncü sınıfa ve dersanelere devam eden 230 kız ve 258 erkek öğrencinin ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeylerine, cinsiyete, sosyo-ekonomik düzeye, anne baba eğitimine ve sınava giriş sayısına göre psikolojik belirtilerinin farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmıştır.

Araştırma sonunda aileden algılanan sosyal destek düzeyi ve cinsiyete göre kızların algıladıkları sosyal destek düzeylerinin daha düşük olduğu ve anksiyete ve depresyon belirtilerinin daha fazla olduğu bulunmuştur. Aileden algılanan sosyal destek ve sosyo ekonomik düzey etkileşime göre sosyo ekonomik düzeyi yüksek olanların algıladıkları sosyal destek düzeylerinin daha yüksek olduğu ve sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe psikolojik belirtilerin görülme düzeyinin düştüğü bulunmuştur.

Uzman (2002) sosyal destek düzeyleri farklı 1611 üniversite öğrencisinin bazı değişkenlere göre kimlik statülerini incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin kimlik statülerinin aileden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destekten etkilendiği görülmüştür. Başarılı kimlik statüsündeki ve bağımlı kimlik statüsündeki öğrenciler ailelerini daha fazla destekleyici olarak algılamışlardır. Kimlik arayışı statüsündeki öğrenciler ise ailelerini daha az destekleyici olarak algılamışlardır. Arkadaşlarından düşük düzeyde sosyal destek algılayanların yüksek düzeyde sosyal destek algılayanlardan kimlik arayışı, bağımlı kimlik ve kimlik kargaşası statüleri puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Başarılı kimlik statüsünde olanlarda ise arkadaşlardan yüksek düzeyde sosyal destek algılayanların orta ve düşük düzeyde sosyal destek algılayanlardan puan ortalamaları anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Ünüvar (2003) lise eğitimine devam eden 15-18 yaş arası öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin problem çözme becerilerine ve benlik saygısına etkisini incelemiştir. Araştırma örneklemini lise 1. 2 ve 3. sınıf öğrencilerinden 401 erkek ve 309 kız olmak üzere 710 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin, aile ve arkadaşlarından aldıkları sosyal destek arttıkça problem çözme becerileri olumlu yönde artmıştır

Sosyal destekle ilgili ülkemizde yapılan çalışmalarda algılanan sosyal destek düzeyi yükseldikçe bireylerin değişik boyutlarda ruh sağlıklarının daha iyi olduğunu ortaya koymuştur. Bireylerin olumlu yönde psikolojik belirtiler göstermelerinde ailenin rolünün ön planda olduğu görülmektedir. Bireylerin demografik özelliklerine göre (cinsiyet, yaş, ekonomik durum, eğitim vb.) farklı boyutlarda ve değişik kaynaklardan sosyal destek algıladıkları araştırma sonuçlarında görülmektedir.

İnternet Kullanımı ve Sosyal Desteğe İlişkin Yurtdışında Yapılan Bazı Çalışmalar

Katz ve Aspden (1997) 1995 yılının sonlarında internet kullanan ve kullanmayanların gerçek hayata katılımları ile internet yoluyla arkadaş edinmelerini karşılaştırmak amacı ile 2500 kişi üzerinde çalışma yapmışlardır. İnternet kullananlar ile kullanmayanlar arasında toplumsal etkinliklere katılma bakımından hiçbir anlamlı farklılık bulunmamıştır. Aksine internetin toplumsal bağları kuvvetlendirdiği görülmüştür. Hem uzun zamandan beri internet kullananların hem de yeni kullanmaya başlayanların büyük bir çoğunluğu internet kullanmaya başladıklarından bu yana ne aileleriyle ne de arkadaşlarıyla telefonda ve yüz yüze görüşmeye ayırdıkları zamanda azalma olmadığı görülmüştür. İnternet aktiviteleri sayesinde insanların pek çok yeni arkadaş edindiklerini, toplumsal olaylara daha duyarlı olduklarını ve aileleri ile daha anlamlı ilişkiler kurdukları ortaya çıkmıştır.

Kraut ve diğ. (1998) yaptıkları araştırmada 73 evden 169 kişinin internet erişimlerinin birinci ve ikinci yıllarında sosyal ve psikolojik açıdan ne şekilde etkilendiklerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda gençlerin yetişkinlere göre daha fazla internet kullandığı erkekler ve kadınlar arasında herhangi bir farklılığın olmadığı görülmüş, internet kullanma süresinin artması ile birlikte aile iletişiminin azaldığı ortaya çıkmıştır. Araştırma boyunca internet kullanan bireylerin yakın ve uzak sosyal ağlarında küçülmeler görülmüştür. Algılanan sosyal destek azalırken, yalnızlık ve depresyonun arttığı bulunmuştur.

Ofosu (1999) ise İnternet bağımlısı olan ve olmayan 99 kız ve 104 üniversite öğrencisini; algıladıkları sosyal destek, özgüven, çekingenlik, yalnızlık ve toplumdan soyutlanma düzeylerini cinsiyet bakımından karşılaştırmıştır. Araştırmanın örneklemini Southwestern Ontario'daki üniversite birinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Bulgular, uygulanan internet bağımlılığı ölçeğine göre katılımcıların % 20'sinin internet bağımlısı olduğu, kalan % 80'inin ise internet bağımlısı olmadığını göstermiştir. İnternet bağımlısı öğrencilerin çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Erkekler ailelerinden ve arkadaşlarından daha az sosyal destek

almakta fakat internet bağımlısı olmayanlara göre internet arkadaşlarından daha çok sosyal destek almaktadırlar. Yine internet bağımlıları, bağımlı olmayanlara göre daha çok çekingenlik, sosyal yalnızlık ve soyutlanma yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Bir diğer araştırmada Mangan (2000) 65 yaş ve üstündeki 1240 yetişkinin internet kullanım sıklığı, algıladıkları sosyal destek ve kişisel kontrol yanında standart çoklu regresyon kullanılarak interneti yararlı amaçla kullanma sıklığı ile algılanan sosyal destek, kişisel kontrol ve ruhsal, fiziksel sağlık arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda internet kullanım sıklığı ile algılanan sosyal destek ve kişisel kontrol arasında ilişki kurulamamış, fiziksel ve ruhsal sağlık da tahmin edilememiştir.

Christopher ve diğ. (2000) ergenlerin internet kullanımları ile depresyon ve sosyal yalıtım arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 89 yüksek okul öğrencisinin örneklem alındığı araştırmada öğrencilerin internet kullanım süresi ile ilgili verdikleri cevaplara göre günde bir saatten az kullananlar düşük, bir iki saat arası kullananlara orta ve iki saatten çok kullananlar ise yüksek grup olarak sınıflandırılmıştır.

Sadece interneti az kullananlar ile çok kullananlar karşılaştırılmıştır. Sonuçta, ekonomik durum, etnik köken, cinsiyet gibi bazı sosyo demografik faktörler açısından bu iki grup arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yine bu iki grup karşılaştırıldığında az internet kullananlar, çok internet kullananlara göre anlamlı olarak daha iyi arkadaş ve anne ilişkisine sahip oldukları ortaya çıkarken, babaları ile olan ilişkileri ve depresyon puanları arasında ilişki anlamlı bulunmamıştır. Çok internet kullanımı ile zayıf sosyal bağlar arasındaki ilişki ortaya konulmuştur.

Mesch (2001) İsrail gençlerinin boş zaman aktivitelerini, arkadaşlık ilişkilerini, sosyalleşme tutumlarını ve internet kullanma sıklıklarını incelemiştir. Araştırma örneklemini 927 genç oluşturmuş ve veriler yüz yüze görüşülerek elde edilmiştir. Gençlerin yakın arkadaşları ve sosyalleşme tutumları azaldıkça internet kullanma eğilimleri artmıştır. Ancak internet kullanıcılarının sosyal aktivitelere

katılımları internet kullanmayanlara göre daha fazla olduğu görülmüştür. İnternet aktivitelerinin diğer aktivitelerinin yerini almadığı ortaya çıkmıştır.

Toplumsal olarak daha izole olmuş kişilerin internet kullanmaya daha eğilimli oldukları görülmüştür. Az arkadaşı ve az dert ortağı olan gençlerin internete daha çok yöneldiği ortaya çıkmıştır. Gençlerin evlerine internet bağlatmasına başlıca sebep olarak sosyal ilişkiler gösterilmiştir.

Weiser (2001) internet kullanımının fonksiyonunu ve internet kullanımının psikolojik ve sosyal sonuçlarını araştırmıştır. Bu amaçla 984 üniversite öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. İlk çalışmada internet kullanımının işlevine bakılmıştır. Denekler internet kullanımında başlıca sebeplerini dile getirmişlerdir. Bu kullanım amaçları iki boyutta ele alınmıştır. Birincisi, sosyal ve kişilerarası ilişkiler ikincisi ise bilgi edinimidir. Bunlardan bilgi edinme boyutunun sosyal birleşmede ve kişilerarası ilişkilerde olumlu etkiler yarattığı bulunmuştur. Bu amaçla internet kullanımının bireylere yararlar sağladığı ancak sosyal ve kişilerarası ilişkiler boyutunun toplumsal bütünleşmeyi azaltarak ruh sağlığını olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır.

Kraut ve diğ. (2002) 1998 yılında yaptıkları çalışmalarının devamı niteliğinde olan bir başka araştırmalarında daha önceki 208 katılımcı üç yıl boyunca takip edilmiş ve daha önceki çalışmada ortaya çıkan olumsuz etkilerin ortadan kalktığı görülmüştür. Bunun yanında araştırma örneklemine 406 yeni katılımcı daha katılarak daha önceki yıllarda katılan bireylerle karşılaştırma olanağı sağlanmıştır. Araştırma sonucunda, internetin daha fazla kullanılmasıyla; sosyal katılım, ruh sağlığı, yakın ve uzak toplumsal ağlar, yüz yüze iletişim, toplumsal katılım, insanlara güven ve bilgisayar becerisi gibi bağımlı değişkenler üzerinde olumlu sonuçlar ortaya çıkmıştır. Öte yandan aşırı internet kullanımı stresi arttırmış ve bulunulan yerde yaşama isteğini azaltarak, ait olunan yere bağlılığı zayıflatmıştır. Daha fazla sosyal kaynağa sahip olmak insanların bazı bağımlı değişkenler açısından internetten sağladığı yararları çoğaltmıştır. Dışa dönük kişilerde internet kullanımı toplumsal katılımı ve özgüveni arttırmış yalnızlık, olumsuz istek ve zaman baskısını aza

indirmiştir. İçe dönük bireylerde ise bunun tam tersi bir durumun olduğu görülmüştür. Aynı şekilde, daha çok toplum desteği alanlarda internet aile içi iletişimi ve bilgisayar becerisini geliştirmiştir.

Chen ve Persson (2002) genç yetişkinlerle daha yaşlı yetişkinlerin internet kullanımı ve ruh sağlığı arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında araştırma örneklemini 178 genç yetişkin (yaş ortalaması 19,8) ve 218 daha yaşlı yetişkin (yaş ortalaması 75,6) oluşturmuştur. Bulgular, genç yetişkinlerle daha yaşlı yetişkinlerin ruh sağlığının farklı boyutlarda olduğunu, genç yetişkinlerle daha yaşlı yetişkinlerin internette harcadıkları zamanla ruh sağlığı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı buna ek olarak internet kullanan daha yaşlı yetişkinlerin kullanmayanlara göre ruh sağlıklarının daha iyi olduğu ortaya çıkmıştır.

Bonebrake (2002) üniversite öğrencilerinin internet kullanımı, ilişki kurma biçimleri ve kişilik özellikleri (sosyal beceri, öz saygı, yalnızlık, kaygı, heyecanlılık) arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini yaşları 18 ile 23 arasında olan 69 kız ve 35 erkek oluşturmuştur. Araştırma sonucunda internette yeni ilişkiler kuran katılımcılarla kurmayanlar arasında hiçbir fark bulunamamıştır. Ancak, internette ilişki kuran grup içerisinde, sosyal beceriler ve yalnızlık düzeyi gibi noktalarda farklılıklar görülmüştür.

İlich (2002) başa çıkma kaynağı olarak internet kullanımı adlı araştırmasında, internette kullanılan başa çıkma stratejileriyle hangi uygulamaların bu amaca hizmet ettiğini bulmaya çalışmıştır. Araştırma örneklemine yaşları ortalaması 19,13 olan 81 kız ve 23 erkek katılmıştır. Sonuçlar, bireylerin internette her üç mücadele stratejisini (problem çözümü, sosyal destek arama, kaçınma) de kullandıklarını göstermiştir. Ancak, kişilerin internet üzerinde normalden daha çok görmezden gelme ve sosyal destek kullandıkları ortaya çıkmıştır. İnternetin, insanlara sıkıntıları ile başa çıkmada yardım etmek hususunda önemli bir kaynak olabileceği öngörüsünü destekler nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Swickert ve diğ. (2002) internet kullanımı, kişilik ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini yaşları ortalaması 21 olan 206 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Verilerin, internet kullanımı, kişilik (uzlaşmacılık, dürüstlük, dışa dönüklük, sinirlilik, saydamlık) ve sosyal desteği ölçen anket ve ölçekler aracılığı ile elde edildiği çalışmada bireysel bilgisayar faaliyetleri başlıca üç etkende birleştirilmiştir. Bunların, teknik, bilgi alışverişi ve eğlence olduğu ortaya çıkmıştır. Korelasyon ve regresyon analizleri, bilgisayar kullanımı ile toplumsal destek arasında kısmi (çevresel) ilişki saptamıştır. Kişilik ve bilgisayar kullanımı arasındaki ilişki de yine benzer şekilde bulunmuştur. Ancak kişiliğin, bilgisayar kullanımı ile toplumsal destek arasındaki ilişkiyi kesinlikle anlamlı kılmadığı sonucuna varılmıştır.

Shaw ve Gant (2002a) yalnızlık, özsaygı, algılanan sosyal destek, depresyon ve internet iletişimi arasındaki ilişkinin negatif sonuçlarına karşı savunma yaptıkları araştırmalarında, araştırma örneklemini 40 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Öğrenciler dört ile sekiz hafta boyunca beş oturum şeklinde hiç tanımadığı kişilerle sohbet (chat) etmişlerdir. Sonuçta öğrencilerin yalnızlık ve depresyonlarının anlamlı olarak azaldığı buna karşılık aldıkları sosyal destek ve özsaygılarının anlamlı olarak arttığı bulunmuştur.

Shaw ve Gant (2002b) bir başka araştırmalarında internet kullanımının cinsiyet açısından farklı olup olmadığını incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini 12 erkek ve 28 kız olmak üzere toplam 40 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Bu amaçla katılımcılar internet ortamında eş zamanlı olarak sohbet odalarında bulunmuşlardır. Tekrarlanan sohbet ortamlarında katılımcıların yalnızlık, depresyon, öz-saygı ve algılanan destek ile internette takip ettikleri başvuru tipleri, bilgisayar tanımları ve ona yaklaşımları incelenmiştir. Hem erkeklerin hem de kadınların beklendiği üzere yalnızlık ve depresyon puanları anlamlı olarak azalmış, öz-saygı ve sosyal destek puanları anlamlı olarak artmıştır. Bunun yanında erkeklerin kadınlara göre bilgisayar teknolojisine daha çabuk adapte olduğu düşüncelerinin tersine bu çalışmada hiçbir cinsiyet farklılığı bulunmamıştır.

Modayıl ve diğeri (2003) internet kullanıcıların karşılaştığı başlıca psikolojik ve toplumsal bozuklukları incelemiştir. Araştırma örneklemini yaş dağılımı 18-76 arasındaki 131 kişi (%64,2 erkek ve %35,8 kız) oluşturmuştur. İnternet kullanan bireyler, kullanmayan bireylerle karşılaştırılmışlardır. İnternet kullanan bireylerde psikolojik ve toplumsal bozukluklar görülmüştür. Ancak bu bireyler incelendiğinde bozuklukların hepsinin internetten kaynaklanmadığı, bazılarının 5-22 yıl öncesine dayandığı ortaya çıkmıştır. Yine ölçümlerin bazılarında internet kullananlar, kullanmayanlara göre daha çok toplumsal katılım göstermişlerdir.

Andrade (2003) çocukların algıladıkları sosyal destek düzeyinin ve internet kullanımının çocuklar üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmaya 6. 7 ve 8.sınıfa devam eden ve din eğitime tabii olan 82 öğrenci katılmıştır. Araştırma hipotezine göre öğrenciler internete çok fazla zaman ayırdıkça aileleri ve arkadaşları ile olan yüz yüze etkileşimleri azalacak, diğeri aktiviteler yerine internet aktivitelerini tercih edecek, arkadaşları ve komşuları ile etkileşim cazip gelmeyecektir. Bunun sonucunda çocuklar kendilerini yalnız hissedecek ve depresyona girecektir. Ancak sosyal destek azaldıkça depresyonun artması dışında öğrencilerin internet kullanımı ile sosyal destek ve yalnızlık arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Ayrıca öğrencilerin bir haftada ortalama olarak internete ayırdıkları zaman ve internet kullanım amaçları, anında mesajlaşmak (2,64 saat), bilgi amaçlı web sayfalarını gezinmek (1,50 saat), e-mail alıp göndermek (1,24 saat), online oyun oynamak (.88 saat), sohbet etmek(.23 saat) şeklinde olduğu görülmüştür.

Vega (2003) internet kullananların günlük stres, başa çıkma stratejisi ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma örneklemini yaşları ortalaması 43 olan 52 kişi oluşturmuştur. Araştırmada şu hipotezler sorgulanmıştır. 1. İnterneti sosyal destek amacı ile kullanan bireyler büyük ihtimalle ailelerinden ve arkadaşlarından daha az destek alacaklar. 2. İnternet kullanımının artması ile

uyumsuz davranışlar da artacak. 3. Bireyler daha çok internet kullandıkça daha çok günlük zorlanımlar yaşayacak. 4. Çok stresli ve düşük sosyal destek algısına sahip internet kullanıcıları, az stresli ve yüksek sosyal destek algısına sahip internet kullanıcılarına göre daha çok internet kullanacak. Sonuç olarak internet kullanımı ile sosyal destek, günlük stres ve uyumsuz davranışlar arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Shklovski, Kiesler ve Kraut (2003) sosyal etkileşimi ve internet kullanımı kapsayan 16 tane araştırmayı analiz etmişlerdir. Analizler sonucunda bireylerin internet kullanımına bağlı olarak aile bireyleri ile olan sosyal etkileşimleri ilişkili bulunmamıştır. Daha fazla internet kullanımı bazen arkadaşlarla az etkileşim anlamına gelirken, etkileşimlerin zaman içerisindeki değişikliklerini ortaya çıkaran tekrarlanan boylam çizgileri ile yapılan çalışmalar daha fazla internet kullanımının arkadaşlarla etkileşimde az da olsa bir artışın olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Leung ve Lee (2005) yaptıkları araştırmada, internet aktivitelerinin, yeni medya kullanımının, toplumsal desteğin ve eğlence faaliyetlerinin yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini yaşları 15-64 arasında değişen 696 kişi oluşturmuştur. İlişkisel sonuçlar, sosyalleşme, bilgi edinme ve eğlence gibi amaçlarla internetin ve yeni medyanın kullanılmasının toplumsal desteğin çeşitli boyutları (şefkatlilik, duygusallık, olumlu sosyal etkileşim gibi) ile olumlu şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir. Ancak, sosyalleşme amaçlı internet ve bilgisayar kullanımının yaşam kalitesi ile ters orantılı olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında internette veya başka şekilde elde edilen olumlu toplumsal etkileşim ile duygusal ve bilgiye dayalı toplumsal desteğin yaşam kalitesinin en önemli belirleyicileri olduğu ortaya çıkmıştır. Daha da önemlisi yaşam kalitesinin, medya kökenli aktivitelere, bilgisayar oyunlarına, cd/mp3 dinlemeye ve internet kullanmaya ayrılan sürenin de kısaltılarak arttırılabileceği sonucuna varılmıştır.

İnternet kullanımı ve sosyal desteğe ilişkin yurtdışındaki çalışmaların bir bölümü internet kullanımı arttıkça bireylerin algıladıkları sosyal desteğin artacağını, bireylerin daha sosyal olacaklarını ifade ederken diğer taraftan bireylerin daha fazla internet kullanımı ile birlikte algıladıkları sosyal desteğin azalacağını, bireylerin kendilerini daha yalnız ve soyutlanmış hissedeceklerini ifade etmektedirler. Başka bir taraftan bazı araştırmacılar bireylerde internet kullanımına bağlı olarak oluşan psikolojik problemlerin sadece internet kullanımına bağlanamayacağını bunun bireylerin kişilikleri ile geçmişleri ile ve internet kullanım amaçlarıyla ilişkili olabileceği görüşünü ifade etmişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu çalışmada internet kullanan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin internet kullanma amaçları bakımından internette harcadıkları zamana göre algıladıkları sosyal destek ile bu amaçla ilişkili olabileceği düşünülen bağımsız değişkenlerin (aileden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek, cinsiyet, sınıf düzeyi ve başarı) yordama güçleri incelenerek araştırılmaktadır. Buna ek olarak, interneti kullanma amaçlarına bağlı olarak öğrencilerin internette ağırlıklı olarak ziyaret ettikleri sitelerin ne ölçüde farklılaştığı araştırılmaktadır. Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Bu bölümde sırasıyla araştırma kapsamına giren bireyler, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, işlem yolu ve çözümleme yöntemleri açıklanmıştır.

Evren –Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Ankara'nın Nallıhan ilçesinde ve Nallıhan'a bağlı Çayırhan Beldesi'ndeki tüm ilköğretim okullarının ikinci kademesine devam eden öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise yukarıda belirtilen ilçe ve beldeden altı ilköğretim okuluna devam eden 285 altıncı sınıf öğrencisi ile 63 yedinci ve sekizinci sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 348 öğrenci oluşturmuştur. Bu öğrenciler ilköğretim ikinci kademedeki olup tesadüfî yolla seçilmiştir. Uygulama tamamlandıktan sonra eksik doldurulan ölçekler çıkarılmış ve araştırmanın örneklemini 106 kız ve 223 erkek olmak üzere toplam 329 öğrenci olarak kesinleşmiştir. Evren ve örneklemini oluşturan öğrencilerin okullara göre sayısal dağılımı Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo 1
Evren Ve Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin
Okullara Göre Sayısal Dağılımı

Okul adı	N	n
Sakarya İlköğretim Okulu	360	101
Cumhuriyet İlköğretim Okulu	170	63
Tuğrul Bey İlköğretim Okulu	180	49
Dumlupınar İlköğretim Okulu	90	23
Gazi Mete İlköğretim Okulu	160	53
Hüsamettin Değirmenci İlköğretim Okulu	115	40
Toplam	1075	329

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada gerekli olan verileri toplamak amacı ile iki araç kullanılmıştır. Bunlar Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R) ve Kişisel Bilgi Formudur.

1.0. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)

Araştırmada, örneklem grubuna giren öğrencilerin sosyal destek düzeylerini ölçmek amacı ile Yıldırım (1997) tarafından geliştirilmiş olan Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ)'nin Yıldırım (2004) tarafından revize edilmiş hali (ASDÖ – R) kullanılmıştır. ASDÖ –R'nin Aile Desteği (AİD), Arkadaş Desteği (ARD) ve Öğretmen Desteği (ÖĞD) olmak üzere üç alt ölçeği bulunmaktadır. Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesinin amacı, bireyin sosyal destek sistemi ile işlevselliği arasındaki ilişkiye dikkat çekmek ve danışanın sosyal destek sistemi içindeki sorunlarıyla başa çıkmasına, varsa sosyal destek sistemi içindeki olumsuz öğeleri değiştirmesine ve sistemin gelişmesine yardım etmektir (Yıldırım, 1997).

ASDÖ-R'nin, aile desteği alt ölçeğinde 20, arkadaş desteği alt ölçeğinde 13 ve öğretmen desteği alt ölçeğinde 17 tane madde olmak üzere toplam 50 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, likert tipi üç derecelendirmeli (bana uygun =3, kısmen uygun =

2, bana uygun değil = 1) olması ve her alt ölçekte birer tane olmak üzere toplam üç tane tersine çevrilmiş (reverse) madde bulunması kararlaştırılmıştır.

Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)'nin Geçerlik ve Güvenirliği

ASDÖ-R'nin geçerlik ve güvenirlilik çalışmaları Ankara'nın merkez ilçelerinde bulunan iki ilköğretim okulu ile beş liseden seçkisiz olarak alınan 14-17 yaş arası dağılım gösteren 660 öğrenci üzerinde yapılmıştır. ASDÖ-R 'nin ve alt ölçeklerin yapısını incelemek amacı ile veriler üzerinde tekrar açımlayıcı faktör analizi yapılmış, her alt ölçeğin faktör yapısı incelenerek faktörlere isimler verilmiştir. Faktör analizinin yanı sıra ASDÖ-R 'nin geçerliği benzer ölçekler ile de test edilmiştir. ASDÖ-R 'nin güvenirligi ise iki yolla hesaplanmıştır. Birincisi tüm ASDÖ-R'nin alfa güvenirlilik katsayısı, ikincisi ise test-tekrar test (r_{xx}) güvenirligi bulunmuştur (Yıldırım, 2004).

1.1. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)'nin Geçerliği

Tüm ASDÖ-R'nin Geçerliği: Tüm ASDÖ-R 'nin yapı geçerliği faktör analizi ile incelenmiştir. KMO katsayısı .933 ve Bartlett testi anlamlı çıkmıştır. Faktörlerin her bir değişken üzerindeki ortak faktör varyansının ise .389 ile .695 arasında değiştiği görülmüştür. Gerek çizgi grafiğindeki birinci faktörden sonraki hızlı düşüş, gerek ortak faktör varyansına ilişkin değerler ve gerekse birinci faktördeki yük değerleri incelendiğinde, tüm ASDÖ-R'nin genel bir faktöre sahip olduğu ve toplam puanının kullanılabilceği sonucuna ulaşılmıştır.

Aile Desteği (AİD) Alt Ölçeğinin Geçerliği: Bu alt ölçeğe ilişkin KMO katsayısı .935 ve Bartlett testi anlamlı bulunmuştur. Faktörlerin ortak varyansının .350 ile .641 arasında değiştiği görülmüştür. AİD üç faktörlüdür ve önemli çıkan faktörlerden birinci faktör, ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 37,250'sini, ikinci faktör % 6,201'ini, üçüncü faktör ise % 5,522'sini, üç faktör birlikte toplam varyansın %48,974'ünü açıklamaktadır. Maddelerin birinci faktördeki yük değerlerinin yüksek olması ve birinci faktörden sonra hızlı bir düşmenin gözlenmesi, AİD'nin çok faktörlü olmasının yanı sıra genel bir faktöre sahip olduğunu göstermektedir.

Arkadaş Desteği (ARD) Alt Ölçeğinin Geçerliliği : Bu alt ölçeğe ilişkin KMO katsayısı .940 ve Bartlett testi anlamlı bulunmuştur. Faktörlerin ortak varyansının .354 ile .614 arasında değiştiği görülmüştür. ARD alt ölçeği tek faktörlüdür ve toplam varyansın % 48, 774'ünü açıklamaktadır. Maddelerin birinci faktördeki yük değerlerinin yüksek olması ve birinci faktörden sonra hızlı bir düşmenin gözlenmesi, ARD alt ölçeğinin genel bir faktöre sahip olduğunu göstermektedir.

Öğretmen Desteği (ÖGD Alt Ölçeğinin Geçerliliği : Bu alt ölçeğe ilişkin KMO katsayısı .950 ve Bartlett testi anlamlı bulunmuştur. Faktörlerin ortak varyansının .402 ile .653 arasında değiştiği görülmüştür. AGD iki faktörlüdür ve önemli çıkan faktörlerden birinci faktör, ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 49,422'sini, ikinci faktör %6,098'ini, iki faktör birlikte toplam varyansın % 55,520'sini açıklamaktadır. Maddelerin birinci faktördeki yük değerlerinin yüksek olması ve birinci faktörden sonra hızlı bir düşmenin gözlenmesi, ÖGD alt ölçeğinin iki faktörlü olmasının yanı sıra genel bir faktöre sahip olduğunu göstermektedir.

ASDÖ-R'nin Benzer Ölçekler Geçerliliği: ASDÖ-R'nin ve alt ölçeklerinin geçerliliği "benzer ölçekler geçerliliği" yöntemi ile de incelenmiştir. : ASDÖ-R sekizinci, dokuzuncu, onuncu ve on birinci sınıf öğrencilerinden 235 kişilik bir gruba BDI (Beck Depresyon Ölçeği) ve GSÖ (Gündelik Sıkıntılar Ölçeği) ile birlikte uygulanmıştır. ASDÖ-R ve alt ölçekleri puanları ile GSÖ toplam puanı ve alt ölçekleri puanları arasında Pearson Korelasyon Katsayıları negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Aynı şekilde ASDÖ-R ve alt ölçekleri puanları ile BDI puanları arasında da negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

1.2. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)'nin Güvenirliği

ASDÖ-R'nin güvenirliliği iki yolla bulunmuştur. Birincisi tüm ASDR-R'nin ve AİD, ARD, ÖGD alt ölçeklerinin Alpha güvenilirlik katsayısı bulunmuştur. İkincisi, ölçeklerin güvenirlilikleri dört hafta ara ile 218 öğrenci üzerinde yapılan test tekrar test (r_{xx}) yöntemi ile incelenmiştir. ASDÖ-R'nin tümü için Alpha = .93, r_{xx} = .91; AİD için Alpha = .94, r_{xx} = .89; ARD için Alpha = .91, r_{xx} = .85; ÖGD için

Alpha = .93, $r_{xx} = .86$ bulunmuştur. Elde edilen güvenilirlik katsayıları ASDÖ-R ve alt ölçeklerinin, öğrencilerin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden aldıkları sosyal desteği ölçmek amacı ile güvenle kullanılabilceğini göstermektedir.

1.3. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)'nin Puanlanması

ASDÖ-R 20'si aile desteği alt ölçeği, 13 tanesi arkadaş desteği alt ölçeği ve 17 tanesi öğretmen desteği alt ölçeği olmak üzere toplam 50 maddeden oluşmaktadır. Her bir alt ölçekte tersine çevrilmiş bir tane madde bulunmaktadır. Ölçek üçlü derecelendirmeli (bana uygun =3, kısmen uygun = 2 ve bana uygun değil =1) olup bireyler maddelerin karşısındaki uygun seçeneğin altındaki parantezin içine çarpı (x) işareti koyarak tepkide bulunmaktadırlar. Düz maddeler olduğu gibi, tersine çevrilmiş maddeler ise tersinden puanlanmaktadır. Ölçeklerden alınacak puan aralıkları şöyledir : AİD; 20-60, ARD; 13-39, ÖĞD ; 17-51, toplam ASDÖ-R ; 50-150. Yüksek puan bireyin daha fazla sosyal destek aldığı anlamına gelmektedir (Yıldırım, 2004).

2.0. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formu, araştırmacı tarafından öğrencilerin hem kişisel bilgilerini hem de internet kullanma amaçları hakkında bilgi toplamak amacı ile hazırlanmıştır. Bu formula öğrencilerin cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, akademik başarıları ile internet kullanım süreleri, internet kullanım amaçları ve ziyaret ettikleri siteler hakkında bilgi toplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Ankara'nın Nallıhan ilçesinde ve Çayırhan Beldesindeki altı ilköğretim okulunun ikinci kademesine devam eden öğrencilerden örnekleme dahil olanlara 2005 yılının mayıs ayında ASDÖ-R ve Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. ASDÖ-R ve Kişisel Bilgi Formu her sınıfta doğrudan araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Uygulama yaklaşık 30 dk. sürmüştür. Uygulamanın tüm okullardaki öğrencilere uygulanması üç hafta sürmüştür. Uygulama yapılan okullarda önce öğrencilere gerekli açıklamalar yapılmış ardından uygulama yapılmıştır. Öğrencilerin uygulama esnasında motive oldukları ve ölçeklere içtenlikle cevap verdikleri görülmüştür.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırma kapsamında öğrencilerin interneti kullanma amaçlarıyla ilişkili olabilecek değişkenlerin belirlenmesinde basit doğrusal regresyon, lojistik regresyon ve çoklu frekans (log-linear) analizleri kullanılmıştır. Araştırmanın ilk alt probleminde bağımlı değişken sosyal destek puanı ve bağımsız değişken interneti kullanma süresidir. Her iki değişkende sürekli olduğundan ve aralarında nedensel bir ilişki olabileceği öngörüldüğünden basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. İkinci alt problemde bağımlı değişken interneti kullanma amacı olup, ikili kategorik bir değişkendir. Bağımsız değişkenler ise test puanlarından (sürekli değişken) ve demografik değişkenlerden (göstermelik değişkenler olarak analizde tanımlanmıştır) oluştuğundan ve literatürde yordayıcı değişkenlerin bağımlı değişkeni yordadıkları ifade edildiğinden lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Üçüncü alt problemde ise bağımlı ve bağımsız değişkenler kategorik olduklarından ve aralarındaki etkileşimlere bakıldığından log-linear analiz yapılmıştır. Analizler PcGive 10.4 ve SPSS 13 paket programları kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiş ve araştırmada hata payı .05 olarak alınmıştır. Analizler öncesi, verilerin kullanılan istatistiksel testlere uygunluğu araştırılmıştır.

Verilerin Çözümlemesine İlişkin Sayıtlar

Basit doğrusal regresyon analizi bağımlı ve bağımsız değişkenlerin normal dağılıp dağılmadıkları ve her bir bağımsız değişken değerlerine karşılık bağımlı değişkenin alt kümelerine ilişkin varyansların homojenliği incelenmiştir. Bağımlı değişkenin yordanan değerlerine karşı artık değerlerinden oluşturulan grafik incelendiğinde, verilerin sayıtları karşılandığı görülmüştür (EK1).

Lojistik analiz öncesi değişken – kişi sayısı, eksik değer analizi, beklenen frekansların yeterliliği, doğrusallık ve çoklu değişme sayıtları gözden geçirilmiştir. Veri setinde eksik gözleme rastlanmazken, kategorik değişkenlere ilişkin frekansların yeterliliği çapraz geçerlik tabloları hazırlanarak incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, EK 2’de de görüldüğü gibi, beklenen frekansların yeterliliği sayıtlısının cinsiyet ve sınıf değişkenleri için karşılandığı görülmüştür. Tabloda altıncı sınıflarda 275, 7. ve

8. sınıflarda 54 öğrenci bulunmaktadır. Analizler sırasında uyum iyiliği (goodness of fit) testlerinin kullanılabilmesi için yedinci ve sekizinci sınıflar birleştirilerek, sınıf değişkeni “6. sınıflar” ve “6. sınıf sonrası” olmak üzere iki kategorili bir değişken olarak yeniden kodlanmıştır. Buna ek olarak, doğrusallık testi için Box - Tidwell yaklaşımı kullanılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2001:522). Bu yaklaşımda her bir sürekli yordayıcının doğal logaritmasıyla etkileşimi alınarak modele eklenmektedir. EK 3’de de görüldüğü gibi, modelde yer alan açıklayıcı değişkenlerin doğrusallık sayıltısını karşıladıkları anlaşılmaktadır ($\alpha = .05 / 8 = .006$). Öte yandan açıklayıcı değişkenler arasında yüksek korelasyonların olmayışı yanında, değişkenler arasındaki korelasyonlar ile B katsayılarının büyüklük ve işaretleri arasında bir uyumsuzluğun görülmemesi nedeniyle, veri setinde çoklu değişimin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Log-linear analizi öncesi ise, kişi sayısının değişken sayısına oranı incelenmiştir. Veri tablosu $2*2*2*2*2=32$ hücre içermektedir. $2*2$ ’lik etkileşimler çapraz tablo analizleriyle incelenmiş ve en düşük beklenen hücre frekansının, minimum ölçüt olan 5’ten yaklaşık 5.5 katı ($f_b=28$) fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca model uyumunun ve aykırı değerlerin incelenmesi, her hücredeki standartlaştırılmış artıkların gözden geçirilmesiyle araştırılmıştır. EK 4’te de görüldüğü gibi, sadece cinsiyet * ödev yapma için gözlenen – beklenen frekans farkının standartlaştırılmış artık değeri 2.52 olarak saptanmıştır. Veri tablosundaki diğer hücreler için bulunan standart artık değerlerin önemsiz ($P > .05$) olmaları, seçilen modelin 32 hücreli veri tablosu için bir hücre dışında iyi uyduğunu göstermektedir. Başka deyişle, seçilen modele bağlı olarak 32 hücreden birinde, beş aykırı değere rastlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular araştırmanın alt problemlerine uygun sıralanmıştır.

1.0. İnterneti eğlence amacıyla kullanan ve kullanmayan öğrencilerin internetten yararlanma süresine göre algıladıkları sosyal destek düzeylerine ilişkin bulgular

1.a. İnterneti eğlence amacı ile kullanan öğrencilerin internetten yararlanma süresine göre algıladıkları sosyal destek düzeylerine ilişkin bulgular

Araştırmada ilk olarak, interneti kullanma süresiyle öğrencilerin sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığı, interneti eğlence amacıyla kullanan öğrenciler üzerinde araştırılmıştır. Bu amaçla veriler üzerinde basit doğrusal regresyon analizi yapılmış, sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Eğlence Amacıyla İnterneti Kullanan Öğrencilerin İnternetten Yararlanma Süresi Değişkeninin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Basit Regresyon Analizi Sonuçları

Model	r	r ²	Düzeltilmiş R ²	Sh	
Süre	.12	.02	,01	4.65	
Kaynak	KT	Sd	KO	F	P
Regresyon	40.07	1	46.07	2.13	.15
Hata	3072.62	142	21.64		
Toplam	3118.68	143			

Tablo 2’de görüldüğü gibi, interneti eğlence amacıyla kullanan öğrencilerin internetten yararlanma süreleri sosyal destek toplam puanlarını anlamlı şekilde yordamamaktadır ($R^2 = .02$; $F_{1,142} = 2.13$; $P = .15$).

1.b. İnterneti eğlence amacı dışında kullanan öğrencilerin internetten yararlanma süresine göre algıladıkları sosyal destek düzeylerine ilişkin bulgular

Araştırmanın bir sonraki aşamasında, interneti kullanma süresiyle öğrencilerin sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığı, interneti eğlence dışında amaçlarla kullanan öğrenciler üzerinde araştırılmıştır. Bu amaçla veriler üzerinde basit doğrusal regresyon analizi yapılmış, sonuçlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Eğlence Amacı Dışında İnternet Kullanan Öğrencilerin İnternetten Yararlanma Süresi Değişkeninin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Basit Regresyon Analizi Sonuçları

Model	r	r ²	Düzeltilmiş R ²	Sh	
Süre	.16	.03	.02	5.06	
Kaynak	KT	Sd	KO	F	P
Regresyon	124.77	1	124.77	4.88	.03
Hata	4680.53	183	25.58		
Toplam	4805.31	184			
Katsayı	B	Sh	B	t	P
Süre	1.05	.48	.16	2.21	.03

Tablo 3’te görüldüğü gibi, interneti eğlence amacı dışında kullanan öğrencilerin internetten yararlanma süreleriyle sosyal destek toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($R^2 = .03$, $F_{1,182} = 4.88$; $P = .03$). Buna göre, interneti eğlence dışında amaçlarla kullanma süresindeki her bir saatlik artış, öğrencilerin sosyal destek puanlarında 1.05 puanlık bir artışa yol açmaktadır ($t = 2.21$, $P = .03$).

2.0. Öğrencilerin interneti kullanma amaçları (eğlence ve eğlence dışı); algılanan sosyal destek (aile, arkadaş ve öğretmen), cinsiyet, sınıf ve başarı düzeylerine ilişkin bulgular

Araştırmada, öğrencilerin interneti kullanma amaçlarıyla ilişkili olabileceği düşünülen değişkenlerin belirlenmesinde ikili lojistik regresyon analizi uygulanmıştır. Analiz aşamasında ilk olarak sadece sabitin yer aldığı model ile sabite ek olarak tüm yordayıcıların içerildiği tam (full) model karşılaştırılmıştır. Sonuçta, bir set olarak açıklayıcı değişkenlerin interneti kullanma amacını oldukça güvenilir şekilde açıkladıkları görülmüştür ($2*[LL(N)-LL(0)] = 23.712$; $sd = 6$; $P = .001$). Bununla birlikte, modeldeki açıklayıcı değişkenler öğrencilerin interneti kullanma amaçlarındaki farklılıkların (varyans) küçük bir bölümünü açıklamaktadır (McFadden'ın $\rho^2 = 0.05$). Modelin interneti eğlence amaçlı kullananlar öğrenciler için % 44, başka amaçlarla kullananlar için % 56 olarak doğru yordaması da, yapılan değerlendirmeyi destekler görünmektedir. Buna göre, analiz sonucunda modelde yer alan değişkenlerin interneti kullanma amacının yordanmasına yönelik katkıları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Cinsiyet, Sınıf, Başarı ve Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin İnternet Kullanma Amacının Yordanmasına Yönelik Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

Parametreler	B	Marjinal etki (β)	Sh	t	P
1. Sabit	.35	-	1.22	.29	.78
2. Cinsiyet	-.81	-.21	.26	-3.13	.002
3. Sınıf düzeyi	-.79	-.20	.32	-2.48	.01
4. Aile desteği	.001	.0003	.02	.03	.98
5. Arkadaş desteği	.01	.003	.03	.41	.68
6. Öğretmen Desteği	.02	.01	.02	.98	.33
7. Başarı	-.23	-.06	.16	-1.44	.15

Tablo 4’te görüldüğü gibi, modelde yer alan açıklayıcı değişkenlerden sadece cinsiyet ve sınıf düzeyi interneti kullanma amacını anlamlı şekilde açıklamaktadır ($t_{\text{cinsiyet}} = 3.13$; $t_{\text{sınıf}} = .2.48$; $P < .05$). Bu sonuçlara göre, kız öğrenciler erkeklerden daha fazla interneti eğlence dışında amaçlarla kullanmaktadırlar. Başka deyişle, cinsiyetin erkek olması, internetin eğlence amaçlı kullanılması olasılığını artırmaktadır. Benzer şekilde, sınıf seviyesinin yükselmesi interneti eğlence amaçlı kullanma olasılığını azaltmaktadır. Tablodaki marjinal etki değerleri incelendiğinde, interneti kullanma amacının yordanmasında her iki değişkenin de eş değer düzeyde (-.20, -.21) bir etkiye sahip oldukları gözlenmektedir. Bununla birlikte, tabloda verilen t puanlarına bağlı olarak aile, öğretmenler ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ile akademik başarı değişkenlerinin interneti eğlence ya da başka amaçlarla kullanma davranışlarını yordamadığı görülmektedir.

Öte yandan lojistik regresyon analizinin son aşamasında, interneti kullanma amaçlarını anlamlı şekilde açıklayan sınıf ve cinsiyet değişkenleri modelden çıkarılmış ve analiz tekrarlanmıştır. Bu tekrarın amacı, sınıf ve cinsiyet değişkenlerinin diğer yordayıcı değişkenlerle rastlantısal da olsa ilişkilerin bulunabilecek ve bu nedenle de diğer yordayıcıların bağımlı değişkende anlamlı bir varyans açıklayamayabilecek olmalarıdır. Tekrarlanan analiz sonuçlarına bağlı olarak, sadece sabitin yer aldığı model ile sabite ek olarak diğer açıklayıcı değişkenlerin yer aldığı eksik (incomplete) model karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda iki model arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($2*[LL(N)-LL(0)] = 7.725$; $sd = 4$ $P = 0.102$). Dolayısıyla, bu sonuçlar öğrencilerin interneti kullanma amaçlarını modelde yer alan değişkenlerden sadece cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerinin güvenilir şekilde açıkladığını göstermektedir.

3.0. Öğrencilerin interneti kullanım amaçları bakımından ziyaret ettikleri sitelere ilişkin bulgular

Öğrencilerin cinsiyetleri, ziyaret ettikleri sayfalar (oyun, sohbet, ödev) ve interneti kullanma amaçlarıyla ilgili hiyerarşik log-linear bir model geliştirebilmek ve bu model yardımıyla değişkenler arasındaki ilişkileri açıklayabilmek için 5-yönlü frekans analizi yapılmıştır. Analizler öncesi önsel bir sayıltı bulunmadığından, analiz sürecinde gözlenebilecek bazı etkileşimleri göz ardı edebilmek için öncelikle doygun model (saturated) test edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5
Modellerin Gözden Geçirilmesi
K-Yönlü ve Daha Üst Düzey Etkilerin Önem Düzeylerinin Birlikte İncelenmesi

K	sd	L.R. Ki-Kare	P	Pearson Ki-Kare	P	Yineleme
5	1	,521	,4702	,308	,5791	5
4	6	7,749	,2571	6,259	,3949	11
3	16	20,410	,2023	17,782	,3368	10
2	26	295,907	,0000	332,883	,0000	2
1	31	446,138	,0000	530,915	,0000	0

K- Yönlü Etkilerin Önem Düzeylerinin Ayrı Olarak İncelenmesi

K	sd	L.R. Ki-Kare	P	Pearson Ki-Kare	P	Yineleme
1	5	150,231	,0000	198,031	,0000	0
2	10	275,498	,0000	315,101	,0000	0
3	10	12,660	,2433	11,523	,3182	0
4	5	7,228	,2042	5,951	,3110	0
5	1	,521	,4702	,308	,5791	0

Tablo 5'ten de anlaşıldığı gibi, eş zamanlı etki testleri ile modeldeki etkiler gözden geçirilmiş ve beklenen frekanslara katkı yapmayan etkilerin saptanabilmesi mümkün olmuştur. Tabloya göre, 2 - yönlü etkiler frekanslar arasındaki gözlenen ilişkileri açıklamada yeterli görünmekte, 3 - yönlü ve daha üst düzey etkilere gerek olmadığı anlaşılmaktadır. Modeldeki etkiler ayrıca kısmi etki testiyle de incelenmiş, sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Kısmi Etkileşim Test Sonuçları

Etki adı	Sd	Kısmi Ki-kare	P
oyun*sohbet*odevyap*amac	1	,051	,8216
oyun*sohbet*odevyap*cinsiyet	1	,000	1,0000
oyun*sohbet*amac*cinsiyet	1	,000	1,0000
oyun*odevyap*amac*cinsiyet	1	,163	,6868
sohbet*odevyap*amac*cinsiyet	1	2,043	,1529
oyun*sohbet*odevyap	1	1,784	,1817
oyun*sohbet*amaç	1	5,433	,0198
oyun*odevyap*amac	1	3,564	,0591
sohbet*odevyap*amac	1	2,980	,0843
oyun*sohbet*cinsiyet	1	,043	,8349
oyun*odevyap*cinsiyet	1	,043	,8360
sohbet*odevyap*cinsiyet	1	,200	,6543
oyun*amac*cinsiyet	1	,050	,8231
sohbet*amac*cinsiyet	1	,393	,5306
odevyap*amac*cinsiyet	1	1,545	,2139
oyun*sohbet	1	25,572	,0000
oyun*odevyap	1	,269	,6043
sohbet*odevyap	1	3,542	,0598
oyun*amac	1	55,158	,0000
sohbet*amac	1	75,172	,0000
odevyap*amac	1	25,848	,0000
oyun*cinsiyet	1	54,586	,0000
sohbet*cinsiyet	1	13,165	,0003
odevyap*cinsiyet	1	3,846	,0499
amac*cinsiyet	1	,313	,5756
oyun	1	23,282	,0000
sohbet	1	71,969	,0000
odevyap	1	7,325	,0068
amac	1	5,123	,0236
cinsiyet	1	42,532	,0000

Pearson $\chi^2 = 6,11433$; $sd = 10$; $P = ,81$

Tablo 6’da, kısmi etki testleri 3 – yönlü bir etkinin önemli olduğunu ortaya koymaktadır (oyun*sohbet*amaç). Bununla birlikte, Tablo 5’te verilen eş zamanlı etki testleri, değişkenler arası ilişkilerin 3 – yönlü ve üst düzey etkilerden bağımsız olduğunu göstermiştir. Bu nedenle sadece ikili etkiler yorumlanmış, 3-yönlü model göz ardı edilmiştir. Bu bağlamda Tablo 6’da, 10 tane ikili etkiden altısının açık bir şekilde önemli olduğu ($P < .001$), oyun * ödev yapma, sohbet * ödev yapma ve amaç * cinsiyetten oluşan ikili etkilerin önemli olmadığı ($P > .05$), ödev * cinsiyet etkisinin ise belirsiz olduğu anlaşılmaktadır ($P < .05 - P > .01$). Bu sonuçlardan hareketle, en uygun modelin seçilip test edilebilmesi için önemli tüm ikili etkiler ($P < .05$) aşamalı (stepwise) model seçimi yoluyla yeniden analiz edilmiştir. Sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

İkili Etkilerde Aşamalı Model Seçimi

Etki Adı	Sd	L.R. Ki-Kare Degis.	P
amac*odevyap	1	55,975	,0000
amac*oyun	1	70,264	,0000
amac*sohbet	1	98,946	,0000
cinsiyet*odevyap	1	4,147	,0417
cinsiyet*oyun	1	61,342	,0000
cinsiyet*sohbet	1	13,134	,0003
oyun*sohbet	1	25,153	,0000
Likelihood ratio Ki-kare = 24,29914 sd = 19 P = ,185			
Etkinin Silinmesi Durumunda	Sd	L.R. Ki-Kare Degis.	P
amac*odevyap	1	51,873	,0000
amac*oyun	1	66,791	,0000
amac*sohbet	1	96,773	,0000
cinsiyet*oyun	1	57,869	,0000
cinsiyet*sohbet	1	10,960	,0000
oyun*sohbet	1	23,873	,0000
Likelihood ratio Ki-kare = 28,44578 sd = 20 P = ,099			

Tablo 7’de görüldüğü gibi, model 1 altısı kesin, biri belirsiz olmak üzere yedi olası etkiyi içermektedir. Bu modele ilişkin $\chi^2_{19}=24.30$, $P=.19$ ’dur.

Bu sonuç gözlenen ve beklenen frekanslar arasında kabul edilebilir uyum olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, model 2’de sınırda öneme sahip ($P = .047$) olan “ödev * cinsiyet” etkisi modelden çıkarılmıştır. Altı değişkenli modele ilişkin $\chi^2_{20}=28.45$, $P=.10$ ’dur. $\chi^2_{19} - \chi^2_{20} = 4.15$ olup, bu sonuç kritik tablo değerinden ($\chi^2_1 = 6.63$, $P = .01$) küçüktür. Bu sonuca göre, indirgenmiş modelin kendisinden daha kompleks olan model 1’den önemli bir farkı bulunmamaktadır. Dolayısıyla, hem indirgenmiş modele ilişkin genel uyum katsayısının önemsiz olması ($P > .05$), hem de daha kompleks olan modelden önemli bir farkı olmaması nedenleriyle, model 2’nin tüm kriterleri karşıladığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuçtan hareketle, benimsenen modelde yer alan ikili ve temel etkilere ilişkin parametre tahminleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo-8

**Öğrencilerin İnternet Kullanımıyla İlgili
Hiyerarşik Modele İlişkin Parametre Değerleri**

			Log linear tahmin λ		$\lambda / S_n - Z$	
Birincil Düzey Kısmı	X^2		Kız	Erkek	Kız	Erkek
Cinsiyet	42,53		-0,44	0,44	-5,38	5,38
			Hayır	Evet	Hayır	Evet
Sohbet	71,97		0,62	-0,62	6,86	-6,86
Oyun	23,28		-0,08	0,08	-0,99	0,99
Ödev yapma	7,33		-0,07	0,07	-1,1	1,1
			Eğlence	Başka	Eğlence	Başka
Amaç	5,12		0,09	-0,09	0,92	-0,92
			Log linear tahmin λ		λ / S_n	
İkincil Düzey Kısmı	X^2		Hayır	Evet	Hayır	Evet
Oyun*Sohbet	25,57	Hayır	-0,51	0,51	-4,45	4,45
		Evet	0,51	-0,51	4,45	-4,45
Cinsiyet*Sohbet	13,16	Hayır	0,29	-0,29	3,45	-3,45
		Evet	-0,29	0,29	-3,45	3,45
Cinsiyet*Oyun	54,59	Hayır	0,5	-0,5	7,44	-7,44
		Evet	-0,5	0,5	-7,44	7,44
Cinsiyet*Ödev yapma	3,85	Hayır	0,13	-0,13	2,04	-2,04
		Evet	-0,13	0,13	-2,04	2,04
Amaç*Sohbet	75,17	Hayır	-0,85	0,85	-7,54	7,54
		Evet	0,85	-0,85	7,54	-7,54
Amaç*Oyun	55,16	Hayır	-0,7	0,7	-6,57	6,57
		Evet	0,7	-0,7	6,57	-6,57
			Eğlence	Başka	Eğlence	Başka
Amaç*Ödev yapma	25,85	Eğlence	0,45	-0,45	7,15	-7,15
		Başka	-0,45	0,45	-7,15	7,15

Tablo 8’de, seçilen modelde yer alan birincil ve ikincil düzey (temel ve ortak) etkilere ilişkin parametre değerlerine yer verilmiştir. Tabloya göre, en büyük standartlaştırılmış parametre tahminiyle ($Z = 7.54$, $P = .001$), hücre büyüklüklerinin en güçlü yordayıcısı, “interneti kullanma amacı * sohbet” etkisidir. Modeldeki etkilerden en az yordayıcı olan ise, en küçük standartlaştırılmış parametre tahminiyle ($Z = .99$, $P > .05$), oyun amaçlı interneti kullanıp kullanmama etkisidir.

Parametre büyüklüklerinin yanı sıra, analizin son aşamasında etkilerin yönleri de açıklanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla gözlenen frekansların marjinal tablolarından yararlanılmış ve sonuçlar yüzdeler olarak sunulmuştur. Sonuç olarak, interneti eğlence amacıyla kullananların % 83’ü ayrıca interneti sohbet (chat) amacıyla da kullanırken, eğlence dışında amaçlarla kullananların ise sadece % 8’i sohbet amacıyla internet kullanmaktadırlar. Ayrıca, oyun amaçlı interneti kullanma oranının erkek öğrenciler arasında kızlara göre daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Erkek öğrencilerin % 83’ü, kızların ise sadece % 17’si oyun amaçlı interneti kullanmaktadırlar. Buna ek olarak, interneti eğlence amacıyla kullananların % 35’i ayrıca ödev yapmak amacıyla da internet kullanırken, eğlence dışında amaçlarla kullananlarda bu oran % 75’dir. Bundan başka, interneti eğlence amaçlı kullananların % 84’ü ayrıca oyun amaçlı olarak da internet kullandıklarını belirtmektedirler. İnterneti eğlence dışında kullandıklarını belirtenlerde ise, bu oran % 47’dir.

İnterneti sohbet amaçlı kullananların % 65’i oyun amaçlı olarak da internet kullandıklarını dile getirmektedir. İnternette oyun oynamalarına karşın sohbet etmek için interneti kullanmadıklarını belirtenlerin oranı ise % 63’dür. Bunlardan ayrı olarak, interneti sohbet amacıyla kullanma kızlara göre erkek öğrenciler arasında dört katı daha fazladır (% 81 - % 19). Bu bulgulara ek olarak, ödev yapmak için erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre interneti iki katı daha fazla kullandıkları gözlenmektedir (% 68 – % 32).

BÖLÜM V

TARTIŞMA ve YORUM

Bu bölümde, bulgular bölümünde ortaya çıkan araştırma sonuçları tartışılarak yorumlanmaya çalışılacaktır. Öncelikli olarak interneti eğlence amacı ile kullanan ve kullanmayan öğrencilerin internet kullanma süresi ile algıladıkları sosyal destek düzeylerine ilişkin tartışma ve yorum, sonra öğrencilerin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destekle cinsiyet, başarı, sınıf düzeyi ile interneti eğlence ve eğlence dışında kullanmaya ilişkin tartışma ve yorum son olarak da öğrencilerin internet kullanma amacına bağlı olarak ziyaret ettiği siteler ile ilgili tartışma ve yorum sırasıyla yer alacaktır.

1.0. İnterneti eğlence amacıyla kullanan ve kullanmayan öğrencilerin internetten yararlanma süresine göre algıladıkları sosyal destek düzeylerine ilişkin bulguların tartışma ve yorumu

Araştırmada, bu problem durumuna ilişkin verilerin çözümlenmesi basit doğrusal regresyon analizi ile yapılmıştır. İnterneti eğlence amacı ile kullanan öğrencilerin internet kullanma sürelerine göre algıladıkları sosyal destek düzeyinin farklılaşmadığı bulunmuştur (Bkz. Tablo 2). İnterneti eğlence dışında kullanan öğrencilerin ise internet kullanma sürelerine göre algıladıkları sosyal destek düzeyinin anlamlı olarak ilişkili olduğu bulunmuştur. Bir başka değişle eğlence dışında internet kullanan öğrencilerin internet kullanma süreleri arttıkça algıladıkları sosyal destek düzeylerinin de arttığı ortaya çıkmıştır (Bkz. Tablo 3).

İnternet kullanımı sıklığı ile sosyal destek arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırma bulguları tutarsız görünmektedir.

Katz ve Aspden (1997) internet kullanımının bireyleri daha sosyal yaptığını, bireylerin internet kullandıkça aile ve arkadaş ilişkilerinin ve bağlarının güçlendiğini ifade ederken, Kraut ve diğ. (1998) hemen hemen bu durumun tam tersi olduğunu,

bireylerin internet kullanma süresi arttıkça aile ve arkadaşları ile olan yüz yüze iletişiminin azaldığını, sosyal ağlarının küçüldüğünü, bireylerin daha fazla yalnızlık ve depresyon yaşadıklarını algıladıkları sosyal desteğin azaldığını ifade etmişlerdir.

Ofosu (1999) ise internet bağımlısı olan erkek öğrencilerin başka bir deyişle interneti çok aşırı kullanan erkek öğrencilerin az veya hiç kullanmayanlara göre ailelerinden ve arkadaşlarından daha az sosyal destek aldıklarını ancak internet arkadaşlarından ise internet bağımlısı olmayanlara göre daha fazla destek aldıklarını belirtmiştir. Mangan (2000) yaşlıların internet kullanma sıklığı, algılanan sosyal destek ve kişisel kontrol arasındaki ilişkinin yanında ruhsal ve fiziksel sağlıkla olan ilişkisini araştırmış ancak anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Christopher ve diğ. (2000) yüksek okul öğrencilerinin internet kullanımı depresyon ve sosyal izolasyon arasındaki ilişkiyi incelemiş, az internet kullananlar çok internet kullananlara göre anlamlı olarak daha iyi arkadaş ve anne ilişkisine sahip oldukları ortaya çıkarken, babaları ile olan ilişkileriyle depresyon arasında ilişki anlamlı bulunamamıştır. Çok internet kullanımı ile zayıf sosyal bağlar arasındaki ilişki ortaya konulmuştur.

Kraut ve diğ. (2002) 1998 yılında yaptıkları çalışmalarının devamı niteliğinde olan bir başka araştırmalarında İnternetin daha fazla kullanılmasının sosyal katılım, ruh sağlığı, yakın ve uzak toplumsal ağlar, yüz yüze iletişim, toplumsal katılım, insanlara güven ve bilgisayar becerisi gibi bağımlı değişkenler üzerinde olumlu sonuçlar ortaya koyduğu görülmüştür. Buradaki bir başka önemli nokta da internet kullanan dışa dönük bireylerin daha fazla toplumsal katılım gösterip özgüvenleri artarken, içe dönük internet kullanan bireylerde tam tersi etki yapmış olduğunun ortaya çıkmasıdır. Rhonda ve diğ. (2002) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada internet kullanımı sosyal destek ve kişilik arasında kısmi ilişki bulmuşlardır. Shaw ve Gant (2002a ve 2002b) üniversite öğrencilerinde internet kullanımı ile birlikte sosyal desteğin arttığını ifade etmişlerdir. Andrade (2003) ise 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin internet kullanımı ile sosyal destek arasında anlamlı ilişkinin olmadığını belirtmiştir.

Araştırma bulgularına bakıldığında kimi araştırmacılar internet kullanımının sosyal desteği arttırdığını ifade etmişler kimileri ise gerçeğin bunun tam tersi olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgular doğrultusunda internet kullanımı ile sosyal destek arasındaki ilişkinin tam olarak açıklanamadığı bulguların tutarsız olduğu söylenebilir. Bazı araştırmacılar, internet kullanma sonucu bireylerin toplumsal ilişkilerinin ya da ruh sağlıklarının bozulmasında internet kullanım süresinden farklı olarak bireylerin geçmiş yaşamlarında sorunların olduğuna bunun internet kullanımından kaynaklanmadığına, bunun yanında internetin birey üzerindeki etkilerinin bireylerin internet kullanma işlevlerine ve amaçlarına göre farklılık göstereceğine işaret etmişlerdir (Eric, 2001; Modayıl ve diğ. 2003).

Andrade (2003) çocukların güçlerini, sosyal katılımlarını internette geliştirdiklerini, ilerlettiklerini ifade etmiş zaten çocukların internete girmeden önce de okulda, spor kulüplerinde ve değişik aktivitelerde belli bir sosyal ağlarının ve sosyal güçlerinin olduğunu vurgulamıştır. Bu noktadan hareketle çocukların internet kullanmadan da belli bir sosyal çevrelerinin ve değişik etkinlikler yaptıkları bir ortamın varlığı düşünülebilir.

Ülkemizde yapılan bazı araştırmalar sosyo- ekonomik düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının interneti daha çok eğlence amacı ile kullandığını, görece daha iyi sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerin çocuklarının ise daha çok bilgi amaçlı kullandıklarını ifade etmişlerdir (Çalıştay raporu, 2002; Çavuş, 2003; Tezci, 2003). Belki de bu araştırma sonuçlarının gösterdiği gibi interneti eğlence amacı ile kullanan öğrenciler normal yaşantılarında da ailelerinden daha az sosyal destek alıyor olabilir. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan aileler belki de interneti çok iyi tanımadıklarından ve internet kullanmak belli bir miktar para gerektirdiğinden dolayı çocuklarını internet kullanma konusunda desteklemiyor olabilirler. Buna karşın interneti eğlence dışında kullanan öğrenciler normal yaşantılarında da ailelerinden daha çok destek alıyor olabilir. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan aileler, internet konusunda daha bilinçli ve çocuklarına internetten daha iyi faydalanmaları için rehberlik yapıyor, çocuklarını internet kullanma konusunda teşvik ediyor olabilirler.

2.0.Öğrencilerin interneti kullanma amaçları (eğlence ve eğlence dışı); algılanan sosyal destek (aile, arkadaş ve öğretmen), cinsiyet, başarı ve sınıf düzeylerine ilişkin bulguların tartışma ve yorumu

Bu probleme ilişkin verilerin çözümlenmesi lojistik regresyon analizi ile yapılmıştır. Öğrencilerin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyi ve akademik başarı ile interneti eğlence ya da eğlence dışı amaçlarla kullanım arasında anlamlı ilişki kurulamamıştır. Bunun yanında cinsiyet ve sınıf düzeyi ile anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. (Bkz. Tablo 4).

Algılanan sosyal destek ve internet kullanımı ile ilgili bulguların az olduğu görülmektedir. Sosyal desteğin çoğunlukla bağımlı değişken olarak alındığı, buna ek olarak da internet kullanım süresi ile sosyal destek arasındaki ilişkiye yoğunlaşıldığı görülmektedir.

Bu araştırmada da hem öğrencilerin internet kullanma süreleri ile sosyal destek düzeyleri incelenmiş, hem de öğrencilerin algıladıkları sosyal desteğe göre internet kullanım amacının değişip değişmediği incelenmiştir. Bunun yanında, ülkemizde yapılan bazı araştırmalar, çocukların interneti genelde eğlence amaçlı kullandığı, sosyo ekonomik açıdan bakıldığında da çocukların internet kullanma amacının ve internete bakış açısının değiştiği görülmüştür. Sosyo ekonomik düzeyi düşük olan ailelerin çocukların interneti daha çok eğlence amacıyla kullandıklarına ve interneti daha eğlence olarak algıladıklarına işaret edilmiştir (Çalıştay raporu, 2002; Çavuş, 2003; Tezci, 2003).

Bazı araştırmalar bireylerin sosyo ekonomik durumları ile algıladıkları sosyal destek düzeylerinin farklılaştığına işaret etmişlerdir. Sosyo ekonomik düzeyi düşük bireylerin ailelerinden daha az sosyal destek algılamakta, sosyo ekonomik düzeyi yüksek bireylerin daha fazla sosyal destek algıladıkları görülmüştür (Bayram, 1999; Baştürk, 2002; Soylu, 2002).

Öğrencilerin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyi ile interneti eğlence ya da eğlence dışı amaçlarla kullanım arasında anlamlı ilişki kurulamamıştır. Bir başka deyişle öğrencilerin internette yararlanma işlevleri farklı olsa da algıladıkları sosyal destek farklılaşmamıştır.

Mesch (2001) İsrail gençleri arasında boş zaman aktiviteleri, arkadaşlık ilişkileri, sosyalleşmeleri ve internet kullanma sıklıklarını incelemiş, gençlerin yakın arkadaşları ve sosyalleşme tutumları azaldıkça internet kullanma eğilimleri artmıştır. Toplumsal olarak daha izole olmuş kişilerin internet kullanmaya daha eğilimli oldukları ve az arkadaşı ve dert ortağı olan gençlerin internete daha çok yöneldiği ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara bakıldığında gençlerden çevrelerinden az destek alanların daha fazla internet kullandığı söylenebilir. Bu araştırma bulguları ile tutarsız görünmektedir.

Ancak, Mesch (2001) çalışmasını gençler üzerinde yaptığı, bu araştırmada ise daha çok ergenlik öncesinde ve ergenliğe yeni giren çocuklar üzerinde yapıldığı düşünülürse çocukların interneti daha çok eğlence ve ödev yapma yeri olarak görmeleri, gençlerin ise daha çok eğlence ve iletişim olarak görmeleri (Bayraktar, 2001) olasıdır. Bunun yanında ergenlerin zor bir dönemden geçtiği ve dönemde daha fazla sosyal ve psikolojik desteğe ihtiyacı olduğu düşünülürse bu desteği alamayan gençlerin farklı yollardan bu desteği karşılamaya gitmesinden dolayı internete yönelmiş olabileceği düşünülebilir.

Akademik başarının, öğrencilerin interneti eğlence ya da başka amaçlarla kullanma davranışlarını yordamadığı bulunmuştur.

Young (1996) aşırı internet kullanımının akademik başarıyı düşürdüğünü ifade ederken, Bayraktar (2001) internet kullanan ve internet kullanmayan ergenler arasında akademik başarı yönünden fark bulamazken, aşırı internet kullanan ergenlerin akademik başarılarının düştüğünü bulmuştur.

Yapılan araştırmalarda akademik başarı ile internet kullanımına ilişkin bulguların az olduğu görülmektedir. Görüldüğü kadarıyla aşırı internet kullanımının akademik başarıyı düşürebileceğinden söz edilebilir.

Öğrencilerin akademik başarılarının düşük ya da yüksek olması internetin eğence ya da eğence dışında kullanılması arasında anlamlı ilişki bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Burada dikkati çeken bir nokta interneti eğence dışında kullanan öğrencilerin en fazla dev yapmak amacı ile internet kullandıklarını ifade etmelerine karşın akademik başarı ile ilişkisinin ortaya çıkmamasıdır.

Yapılan analiz sonucunda kız öğrenciler erkeklere göre interneti eğence dışında daha fazla kullanmaktadırlar. Başka deyişle, cinsiyetin erkek olması, internetin eğence amaçlı kullanılması olasılığını artırmaktadır.

Bu bulgu diğer araştırma bulguları ile çoğunlukla tutarlı görünmektedir.

Mümtaz (2001) İngiltere'de çocukların evde ve okulda internet kullanma durumlarını incelediği araştırmasında erkek çocukların daha çok oyun oynadığı, kız çocukların ise daha çok arkadaşları ile e-mail için kullandığı görülmüştür Bayraktar (2001), ergenler üzerinde yaptığı çalışmasında ergen erkeklerin kızlara göre daha fazla web de gezinme amaçlı kullandıkları, ergen erkeklerin mp3, oyun, pornografi, sporcu, siyasi ve bilimsel içerikli siteleri daha fazla ziyaret ederken, kız ergenler chat, ders ve alışveriş sitelerine daha çok girdiklerini ifade etmiştir. Br (2000) ise internet kullanımında her iki cinsiyetteki öğrencilerin de bilgisayarını internete yönelik kullandığı ve kullanım amaçlarının da öncelikle haberleşmek ve sohbet etmek olduğunu ifade ederek cinsiyet açısından internet kullanım amacının benzer olduğunu belirtmiştir. Çavuş (2003) da yine erkeklerin kadınlara göre daha fazla oyun oynamayı sevdiklerini ifade etmiştir. Malaney (2004) lisans ğrencilerinin internet kullanımlarını incelediği çalışmasında kızların erkeklere göre e-mail alıp gönderme ve dev yapmaya daha çok zaman ayırırken, erkekler materyal indirmeye, sohbet etmeye, oyun oynamaya, sevdikleri spor alanlarına ve cinsel içerikli sitelere

daha fazla vakit ayırdıkları görülmüştür. Nai ve Kirkup (2005) ise İngiltere'deki ve Çin'deki üniversite öğrencilerinin internet kullanma durumların incelendiği bir araştırmada Her iki ülkede de erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla e-mail alıp gönderme, sohbet etme (chat) ve oyun oynamaya daha fazla zaman harcadıkları bulunmuştur.

Araştırma bulguların büyük ölçüde birbirleri ve bu araştırma sonuçları ile tutarlı olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan yola çıkarak erkeklerin kızlara göre internette eğlence amacı taşıyan etkinliklere daha fazla zaman ayırdığı, interneti daha çok eğlence amacıyla kullandıkları söylenebilir.

Erkeklerin kızlara oranla interneti daha çok eğlence amaçlı kullanması belki de ülkemizdeki teknoloji kültürüne erkeklerin daha çok hakim olması ya da bu durumun bir gelenek halini alması ile açıklanabileceği gibi, erkeklerin daha çok internet kullanması ve ülkemizde internete girişin daha çok internet kafelerden yapılması (Bakay, 2001), internet kafelerin müşterilerinin de daha çok erkek olması ile de açıklanabilir (Baran ve Kuloğlu, 2001).

Yapılan analiz sonucunda sınıf seviyesinin yükselmesi interneti eğlence amaçlı kullanma olasılığını azaltmaktadır.

Bu bulguyu destekler nitelikte olan Bayraktar (2001) 12-14 yaşlarındaki öğrencilerin interneti daha çok oyun ve ödev amaçlı kullandığı, 15-17 yaşlarındaki öğrencilerin ise daha çok eğlence ve iletişim amaçlı kullandığını ortaya çıkarmıştır. Amerikan çocuklarının ve ergenlerinin 2001 yılında internet kullanımlarına ilişkin National Center for Education Statistics tarafından yapılan çalışmada (2003) da ortaya çıkan bulgular bu araştırma bulgularına benzerdir. Adı geçen araştırmada 11-14 yaş arası ergenlerin sırasıyla daha çok oyun oynamak, okulla ilgili çalışmalar yapmak, ve internet girmek, 15-17 yaş arası gençlerin de her üç etkinliğe hemen hemen eşit zaman harcadıkları görülmüştür. Çavuş (2003) yaş seviyesinin yükselmesi ile birlikte eğlenceye ayrılan sürenin azaldığını ifade etmiştir.

Bu sınırlı bulgulara dayanarak çocukların yaşları büyüdükçe internette eğlenceye ayırdıkları süre azalıyor denilebilir. Kılıçlı (2003) çocukların erinlik ve ergenlik dönemlerinde farklı duygusal, sosyal ve zihinsel süreçleri yaşadığını ifade etmiştir. 10-12 yaşlarını ergenlik dönemi öncesi diye adlandırırken sonrasını ergenlik dönemi diye adlandırmıştır. Bu araştırmanın örneklem grubu göz önüne alındığında 6 sınıfların çoğunun ve 7 sınıfların da bir bölümünün erinlik evresinde olabileceği ve dönemin özelliği olarak eğlenceye daha fazla vakit ayırdıkları, 8. sınıfların ise önemli bir bölümünün ergenliğe girmiş olabileceklerinden ilgi alanlarının ve zevk aldığı etkinliklerin oyun dışına çıkması olağandır. Bu dönemde daha çok karşı cinsi tanıma, yeni oluşan duygu ve düşüncelerini akranları ile paylaşma başka bir deyişle iletişim ihtiyacı oyunun yerini almaya başlayabilir.

3.0.Öğrencilerin interneti kullanım amaçları bakımından ziyaret ettikleri sitelere ilişkin bulguların tartışma ve yorumu

Bu probleme ilişkin verilerin çözümlenmesi 5-yönlü frekans analizi yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda interneti eğlence ve eğlence amacı dışında kullanan öğrencilerin ödev sitelerini, oyun sitelerini, sohbet sitelerini ziyaret etmeleri cinsiyetleri bakımından farklı bulunmuştur. Benzer şekilde oyun sitelerini ziyaret etme ile sohbet sitelerini ziyaret etme arasındaki ilişki de farklı bulunmuştur. (Bkz. Tablo-8).

İnternette ödev yapmak için erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre interneti iki katı daha fazla kullandıkları ortaya çıkmıştır (% 68 – % 32). Bunun yanında İnterneti eğlence amacıyla kullananların % 35'i ayrıca ödev yapmak amacıyla da internet kullanırken, eğlence dışında amaçlarla kullananlarda bu oran % 75 olduğu görülmüştür.

Bu bulgular, araştırma bulguları ile çoğunlukla tutarsız görünmektedir. Mümtaz (2001) erkek çocukların daha çok oyun oynadığı, kız çocukların ise daha çok arkadaşları ile e-mail için kullandığını ifade ederken Bayraktar (2001) ergen erkeklerin mp3, oyun, pornografi, sporcu, siyasi ve bilimsel içerikli siteleri daha fazla ziyaret ederken, kız ergenler chat, ders ve alışveriş sitelerine daha çok girdikleri sonucuna varmıştır. Malaney (2004) ise kızların erkeklere göre e-mail alıp gönderme ve ödev yapmaya daha çok zaman ayırırken, erkeklerin materyal indirmeye, sohbet etmeye, oyun oynamaya, sevdikleri spor alanlarına ve cinsel içerikli sitelere daha fazla vakit ayırdıkları sonucuna varmıştır

Bu araştırma bulgularından yola çıkarak kızların erkeklere göre daha çok ödev yapmak amacı ile internet kullandıkları söylenebilir. Bunun yanında eğlence dışında internet kullananların, eğlence amacı ile internet kullananlara göre iki kat daha fazla ödev sitelerini ziyaret etmeleri eğlence dışında internet kullanımını iyi açıkladığı düşünülebilir.

Yapılan analizler sonucunda oyun amaçlı interneti kullanma oranının erkeklerle kızlar arasında farklılaştığı bulunmuştur (Bkz. Tablo-8).

Erkek öğrencilerin % 83'ü, kızların ise sadece % 17'si oyun amaçlı interneti kullanmaktadırlar. Buna ek olarak, interneti eğlence amaçlı kullananların % 84'ü ayrıca oyun amaçlı olarak da internet kullandıklarını belirtmektedirler. İnterneti eğlence dışında kullandıklarını belirtenlerde ise bu oran % 47'dir.

Bu bulgular, araştırma bulguları ile tutarlı görünmektedir.

Erkeklerin kızlara göre daha çok oyun oynadığı araştırmalarda görülmektedir (Bayraktar, 2001; Mümtaz, 2001; Çavuş, 2003; Malaney, 2004; Nai ve Kirkup, 2005).

Geleneksel kültürde erkeklerin teknolojiye daha çok hakim olmaları ya da erkeklerin bilgisayar oyunlarının olmadığı yıllarda benzer şekilde atari oyunları oynamaları gibi geleneksel bir hal aldığı düşünülebilir.

Bunun yanında Bayraktar (2001)'in araştırma bulgularında, internette oyun oynadıklarını belirten ergenlerin % 55.7'si sıklıkla öldürmeli oyunları, % 54.5'i macera oyunlarını, % 48'inin yarışlı oyunlarını % 42.3'ü bombaların kullanıldığı oyunları, % 42.5'inin dövüşlü oyunları, % 36.9'unun spor oyunlarını ve % 31'inin bulmacalı oyunları tercih ettiğini ortaya çıkarmıştır. Görüldüğü üzere bilgisayar ve internet oyunlarının daha çok erkeklerin ilgilendikleri alanlarda olması erkeklerin daha çok oyun oynamasının bir başka nedeni olabilir.

Yapılan analizler sonucunda, interneti eğlence amacıyla kullananların % 83'ü ayrıca interneti sohbet (chat) amacıyla da kullanırken, eğlence dışında amaçlarla kullananların ise sadece % 8'i sohbet amacıyla internet kullandıkları ortaya çıkmıştır (Bkz. Tablo-8).

Bazı araştırmalar toplumsal olarak izole olmuş , arkadaşlarından, ailesinden ve diğer yakınlarından destek göremeyen bireylerin daha çok internete yönelebileceğini ifade ederken bazıları bireylerin daha fazla internet kullandıkça algıladıkları sosyal desteğin azalacağı yönünde iddialara yer vermişlerdir (Kraut ve diğ., 1998; Mesch, 2001; Modayıl ve diğ., 2003; Caplan, 2003). Bu araştırmaların örneklemelerinin daha çok genç ve yetişkin bireyler olduğu görülmektedir. Bu insanların daha çok internete diğer insanlarla iletişim kurmak, onlardan destek sağlamak ve bunun içinde anlık ileti ve sohbet odalarını kullanarak orada yeni tanıştığı veya önceden iletişimde olduğu insanlarla görüşerek yalnızlığını gidererek kendine yeni bir sosyal ortam oluşturmak istediği düşünülebilir.

Bonebrake (2002); Shaw ve Gant (2002a) ve Shaw ve Gant (2002b) internet kullanımını ve internetin bireylere olan etkilerinde internette yeni kurulan ilişkileri ve sohbeti baz alarak incelemişlerdir. Ve bunu da yine gençler ve yetişkinler üzerinde

yapmışlardır. Bulgular ışığında sohbetin genç ve yetişkinlerde yeni ilişkiler kurmak ve geliştirmek için yapılabileceği düşünülebilir.

Bu araştırma örneklemini göz önüne alındığında örneklemini oluşturanların daha çok çocuklar olduğu görülmektedir. İnterneti eğlence amacı ile kullananların aynı zamanda % 83 gibi çok önemli bir bölümünün de sohbet amaçlı kullanması çocukların internetteki sohbetin içeriğinin daha çok iletişim değil de eğlence olarak düşünülebileceğini göstermektedir.

Wang (2004), da çocukların sohbet i akademik amacı olmayan konuşma ve tartışma yapmak için kullandıklarını ifade etmiştir.

Andrade (2003) dediği gibi internet, çocuklar için varolan sosyal ortamlarının devamı niteliğinde olabilir.

Yapılan analizler sonucunda interneti sohbet amacıyla kullanma kızlara göre erkek öğrenciler arasında dört katı daha fazla (% 81 - % 19) olduğu ortaya çıkmıştır (Bkz. Tablo-8).

Bu bulgular, araştırma bulguları ile tutarsız olduğu görülmektedir. Bazı araştırma bulguları erkeklerin kızlara göre interneti daha çok sohbet amacı ile kullandıklarını söylerken (Malaney, 2004; Nai ve Kirkup, 2005), bir başka araştırmacı Baytaktar (2001) kızların erkeklere göre daha çok sohbet amacı ile kullandıklarını ifade etmiştir.

Bu araştırmada da erkeklerin kızlara göre dört kat daha fazla sohbet ettiklerini ortaya çıkmıştır. Araştırma örnekleminin taşrada olduğu, internete girişinde daha çok internet kafelerden olduğu düşünülürse erkek öğrencilerin kızlara oranla daha çok internet kullandıkları ve bunun içinde sohbet etmeye daha fazla zaman buldukları söylenebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin bazı demografik özelliklerine ve algıladıkları sosyal destek düzeylerine göre interneti kullanma amaçları incelenmiştir. Araştırma sonuçlarının genel bir değerlendirilmesi yapılmış ve okullarda çalışan psikolojik danışmanlara (rehber öğretmenlere), alanda çalışanlara ve araştırmacılara bazı önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın amacı, internet kullanan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin interneti eğlence amacıyla kullanan ve kullanmayan öğrencilerin internette kalma süreleri ile sosyal desteklerinin incelenmesinin yanında, interneti eğlence amacı ve eğlence amacı dışında kullanma ile ilgili olabileceği düşünülen bazı bağımsız değişkenlerin (aileden, arkadaştan, öğretmenlerden algılanan sosyal destek düzeyi, cinsiyet, sınıf düzeyi, başarı düzeyi) yordama gücünü araştırmaktır. Bunun yanında, interneti kullanma amaçlarına bağlı olarak öğrencilerin internette ağırlıklı olarak ziyaret ettikleri sitelerin ne ölçüde farklılaştığını araştırmaktır.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar aşağıda özetlenmiştir:

1. İnterneti eğlence amacıyla kullanan öğrencilerin internet kullanma sürelerine göre algıladıkları sosyal destek düzeyleri anlamlı olarak değişmediği bulunurken, eğlence dışında internet kullanan öğrencilerin internet kullanma süreleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri anlamlı bulunmuştur.

2. Öğrencilerin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyi ile interneti eğlence ya da eğlence dışı amaçlarla kullanma arasında anlamlı ilişki kurulamamıştır
3. Kız öğrencilere göre erkek öğrencilerin interneti daha çok eğlence amacı ile kullandıkları görülmüştür.
4. Öğrencilerin sınıf seviyeleri yükseldikçe interneti daha az eğlence amaçlı kullandıkları görülmüştür.
5. Akademik başarının, öğrencilerin interneti eğlence ya da başka amaçlarla kullanma davranışlarını yordamadığı ortaya çıkmıştır.
6. İnternette ödev yapmak için erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre interneti iki kat daha fazla kullandıkları ortaya çıkmıştır (% 68 – % 32). Bunun yanında İnterneti eğlence amacıyla kullananların % 35'i ayrıca ödev yapmak amacıyla da internet kullanırken, eğlence dışında amaçlarla kullananlarda bu oranın % 75 olduğu görülmüştür.
7. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre çok daha fazla oyun oynadıkları ortaya çıkmıştır. Erkek öğrencilerin % 83'ü, kızların ise sadece % 17'si oyun amaçlı interneti kullanmaktadırlar. Bunun yanında interneti eğlence amaçlı kullananların % 84'ü ayrıca oyun amaçlı olarak da internet kullandıkları eğlence dışında kullananlarda bu oranın ise % 47 olduğu ortaya çıkmıştır.
8. İnterneti eğlence amacıyla kullananların % 83'ü ayrıca interneti sohbet (chat) amacıyla kullandıkları, eğlence dışında amaçlarla kullananların ise sadece % 8'i sohbet amacıyla internet kullandıkları ortaya çıkmıştır.
9. Sohbet amacı ile internet kullanımının kızlara göre erkek öğrenciler arasında dört kat daha fazla (% 81 - % 19) olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırma bulgularına dayanarak şu önerilerde bulunulabilir:

Eğlence amacıyla internet kullanan öğrencilerin internet kullanma süreleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri anlamlı olarak ilişkili bulunmaz iken eğlence dışında internet kullanan öğrencilerin internet kullanma süreleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu noktadan hareketle okullarda öğrencilere yönelik seminer ve toplantılarla bilgisayarın ve internetin makul kullanıldığında zararlı olmadığı anlatılabilir.

Öğrencilerin interneti sadece ödev ve araştırma amacı için kullanmaya zorlamak yerine makul düzeyde oyun oynamalarına ve internette eğlenmelerine izin verilmesi düşünülebilir.

Aileler, internet kullanımı konusunda bilgilendirilebilir, çocuklarının internette ne tür etkinlikler yaptıkları konusunda haberdar olmaları konusunda uyarılabilir.

Uzun saatler boyunca internet kullanan ve özellikle internette sohbete çok zaman ayıran öğrenciler incelenebilir ve bunun altında yatan nedenler üzerinde düşünülebilir.

Özellikle erkek öğrencilerin çok oyun oynadığı görülmektedir. Öğrencilerin ne tür oyunlar oynadıkları öğrenilebilir ve gerekli görülürse oyun oynama süreleri kısıtlanabilir.

Bu bulgular doğrultusunda araştırmacılara yönelik öneriler:

Özellikle genç ve yetişkinlerin internet kullanımı ile öz-saygı, benlik algısı arasındaki ilişki incelenebilir.

İnterneti yeni kullanmaya başlayan bireylerle uzun süredir internet kullanan bireylerin ruh sağlığı incelenebilir.

Sosyo ekonomik düzeyi düşük varoşlarda yaşayan yetişkin bireylerle sosyo-ekonomik düzeyi yüksek yetişkin bireylerin internet kullanımları ve sosyal destek düzeyleri incelenebilir.

İçedönük ve dışadönük bireylerin internet kullanımları ve sosyal destek sistemleri incelenebilir.

Erkek çocuklarının çok fazla oyun oynadıkları görülmektedir. Oynadıkları oyun türleri ve kişilik özellikleri incelenebilir.

İnternet kullanım süresi ile akademik başarı arasındaki ilişki incelenebilir.

KAYNAKÇA

ALTUNBAŞ, Göktuğ. (2002). **Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Kişisel Özellikleri ve Sosyal Beceri Düzeyleri ile İlişkisi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

AKGÜL, Mustafa. (1995). Bilgi Toplumuna Doğru İnternet. İnternet'ten 22 Nisan 2005'de elde edilmiştir: <http://web.inettr.org.tr/turkce/Internet/bil-toplum.html>
Popular Bilim Kasım 1995.

AKSU, Hürol ve Emel İRGİL. (2003). *İnternetin Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi 5. ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Hayatındaki Yeri*. **Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi**, 29 (2), 19–23.

ANDİC, Yusuf. (2002). İnternet Kafeler Nereye Gidiyor? İnternet'ten 20 Ekim 2004'de elde edilmiştir: <http://inet-tr.org.tr/inetconf8/bildiri/95.doc>

ANDRADE, Jennifer Anne. (2003). **The Effect of İnternet Use on Children's Perceived Social Support**. University of Hartford (Doktora Tezi).

ANIL, Latif. (1999). **Askerlikte Ruhsal Bozukluk Belirtisi Gösteren ve Göstermeyen Erlerin Sosyal Destekler ve Başa çıkma Yöntemleri Açısından Karşılaştırılması**. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Aslı ÇAKIR : *Türkiye 10 Yıldır İnternette*. Milliyet (12 Nisan 2003).

AYAROĞLU, Neva S. (2002). **The Relationship Between İnternet Use and Loneliness of Universty Students**. Middle East Technical Universty (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

- BAL, Hasan Çebi. (2002). **Bilgisayar ve İnternet**. Rize: Akademi Yayınevi.
- BAKAY, Mehmet E. (2001). **İzmir’de Lise Öğrencilerinin İnternet Kullanma Koşulları ve Yeterlik Düzeyleri**. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BANAZ, Mürvet. (1992). **Lise Öğrencilerinde Sosyal Destek Kaynakları ve Stres ile Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki**. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BARGH, John A ve Y. A MCKENNA. (2003). *The Internet and Social Life*. **Annu. Rev. Psychol**, **55**, 573–590.
- BAŞTÜRK, Derya. (2002). **Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerde Algılanan Sosyal Desteğin Akademik Başarı Üzerine Etkisi**. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BAYRAKTAR, Fatih. (2001). **İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü**. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BAYRAM, Derya. (1999). **Bir Grup Gençte Ruhsal Belirti ile Sosyal Destek İlişkisi**. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- BEEST, Mirka ve Chris BAERVELDT. (1999). *The Relationship Between Adolescents Social Support from Parents and from Peers*. **Adolescence**, **34** (133), 193-201.
- BONEBRAKE, Katia. (2002). *College Students’ Internet Use, Relationship Formation, and Personality Correlates*. **Cyber Psychology & Behavior**, **5** (6), 551–557.

BÖRÜ, Deniz. (2000). Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımına İlişkin Bir Araştırma. İnternet'ten 22 Mayıs 2005'de elde edilmiştir:
<http://www.econturk.org/Turkiyeekonomisi/deniz3.pdf>

BÜLBÜL, H. İbrahim. (1997). *Yeni Bir Eğitim Ortamı Olarak İnternet*. **Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi**, 5, 21-28.

CAPLAN, Scott E. (2003). *Preference for Online Social Interaction*. **Communication Research**, 30 (6), 625-648.

CHEN, Yiwei ve Anna PERSSON. (2002). *Internet Use Among Young and Older Adults: Relation to Psychological Well-Being*. **Educational Gerontology**, 28 (9), 731-744.

CHOU, Chien ve Ming-Chun HSIAO. (2000). *Internet Addiction, Usage, Gratification, and Pleasure Experience: the Taiwan College Student's Case*. **Computers & Education**, 35, 65-80.

CHRISTOPHER, E Sanders ve diğ. (2000). *The Relationship of Internet Use to Depression and Social Isolation Among Adolescents*. **Adolescence**, 35 (138), 237-242.

COHEN, Sheldon ve Thomas Ashby WILLS. (1985). *Stress, Social Support, and the Buffering Hypothesis*. **Psychological Bulletin**, 98 (2), 310-357.

ÇAKIR, H Yelda. (1993). **12-22 Yaş Grubundaki Gençlerde Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Araştırması**. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ÇAVUŞ, Burcu. (2003). Mekan ve Uzam Arasında: İstanbul'daki İnternet Kafeler. İnternet'ten 6 Mayıs 2005'de elde edilmiştir:
<http://yunus.hacettepe.edu.tr/~sadi/dersler/ebb/ebb467-guz2000/serkan-p.html>

DEMARAY, M.K ve C.K, MALECKI. (2002). *The Relationship Between Perceived Social Support and Maladjustment for Student at Risk*. **Psychology in the Schools**, **39** (3)

ERİM, Banu. (2001). **Yetiştirme Yurtlarında ve Aileleri Yanında Yaşayan Ergenlerin, Benlik Saygısı, Depresyon ve Yalnızlık Düzeyleri ile Sosyal Destek Sistemleri Açısından Karşılaştırılması**. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ERSOY, Ali. (2002). **İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanma Durumları**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

FAISON, N. (2004). Perceived Discrimination, Family Support and Psychological Well Being Among Black Adolescents. İnternette 20 Şubat 2006'da elde edilmiştir. http://apha.confex.com/apha/132am/techprogram/paper_82143.htm

GÖNÜL, Ali Saffet. (2002). *Patolojik İnternet Kullanımı*. **Yeni Symposium**, **40** (3), 105-110.

GÜNGÖR, Aylin ve Ceyda KULOĞLU. (2001). *İnternet Cafelerdeki İnternet Kullanımı ve Sanal-Sosyal İlişkiler: Ankara Örneği*. **Bilişim Toplumuna Giderken Psikoloji, Sosyoloji ve Hukukta Etkiler Sempozyumu' 2001**, 23-24 Mart 2001 Ankara.

HELSEN, Marianne, Wilma VOLLEBERGH ve Wim Meeus. (2000). *Social Support from Parents and Friends and Emotional Problems in Adolescence*. **Journal of Youth and Adolescence**, **29** (3), 319-335.

HILLS, Peter ve Michael ARGYLE. (2003). *Uses of the Internet and Their Relationships with Individual Differences in Personality*. **Computers in Human Behavior**, **19**, 59-70.

HOLAHAN, Charles J, David P. VALANTINES ve Rudolf H. MOOS. (1994). *Parental Support and Psychological Adjustment During the Transition to Young Adulthood in a College Sample*, **Journal of Family Psychology**, **8** (2), 215-223.

ILICH, Maria O. (2002). **The Use of the İnternet As A Coping Resource**. California Statü University (Yüksek Lisans Tezi).

İnternet Kurulu Çalıştay Raporu. (10 Haziran, 2002). Gençlerin İnternet Kullanımı. İnternet'ten 20 Ekim 2004' de elde edilmiştir: <http://kurul.ubak.gov.tr/calistay/calis03.html>

Internet Usage Statistics. (2006). World İnternet Users and Population Stats.

İnternet'ten 14 Aralık 2005' da elde edilmiştir: www.internetworldstats.com

IZENBERG, Neil ve Debra A, LIEBERMAN. (1998). *The Web, Communications Trends, and Children's Health: Part 4 : How Children Use the Web*. **Health & Medical Complete**, **37** (6), 335-340.

KARAGÜLLE, İhsan ve Zeydin PALA. (2003). **Yeni Başlayanlar İçin Bilgisayar**. İstanbul: Beta Basım Yayın A.Ş

KARAHAN, Mehmet ve Eyüp İZCİ. (2001). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanım Düzeyleri ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi. **Milli Eğitim Dergisi**, **150** (Mart, Nisan, Mayıs).

KATZ, James E ve Philip ASPDEN (1997). *A Nation of Strangers ?*. **Communications of the ACM**, **40** (12), 81-86.

KILIÇLI, Yedigâr. (2003). 6-15 Yaş Öğrencilerinin Gelişimsel Güçleri ve Kişilik Gelişimini Kolaylaştırma. (Editör: Y. KUZGUN). **İlköğretimde Rehberlik**. Ankara: Nobel Yayınları.

KRAUT, Robert ve diğ. (1998). *Internet Paradox: A Social Technology That Reduces Social Involvement and Psychological Well-Being?*. **American Psychologist**, **53** (9), 1017-1031.

KRAUT, Robert ve diğ. (2002). *Internet Paradox Revisited*. **Journal of Social Issues**, **58** (1), 49-74.

LAUGESSEN, N., M.J, DUGAS ve W.M, BUKOWSKI. (2003). The Relationship Between Perceived Social Support and Worry in Adolescence. İnternet'ten 18 Şubat 2006'da elde edilmiştir: <http://www-psychology.concordia.ca/fac/dugas/PDF%20files/N%20Laugesen%20AABT%202003.pdf>

LEUNG, Louis ve Paul S N, LEE. (2005). *Multiple Determinants of Life Quality: the Roles of Internet Activities, Use of New Media, Social Support, and Leisure Activities*. **Telematics and Informatics** **22**, 161-180.

LIU, Yih-Lan. (2002). *The Role of Perceived Social Support and Dysfunctional Attitudes in Predicting Taiwanese Adolescent 's Depressive Tendency*. **Adolescence**, **37** (148), 823-834.

MALANEY, Gary D. (2004). *Student Use of the Internet*. **J. Educational Technology Systems**, **33** (1), 53-66.

MANGAN, Michael A. (2000). **Internet Use and Its Relation to Mental and Physical Health Among Older Adults**. University of New Hampshire (Doktora Tezi).

MARTIN, Janet M ve Phyllis SCHUMACHER. (2003). *Loneliness and Social Uses of the Internet*. **Computers in Human Behavior**, **19**, 659–671.

MESCH, Gustavo S. (2001). *Social Relationships and Internet Use Among Adolescents in Israel*. **Social Science Quarterly**, **82** (2), 329-339.

MODAYIL, Mary V. ve diğ. (2003). *Internet Users' Prior Psychological and Social Difficulties*. **CyberPsychology & Behavior**, **6** (6), 585-590.

MORRISON, Gale M. ve diğ. (1997). *Sources of Support for School-Related Issues : Choices of Hispanic Adolescents Varying in Migrant Status*. **Journal of Youth and Adolescence**. **26** (2), 233-251.

MUMTAZ, Shazia. (2001). *Children's Enjoyment and Perception of Computer Use in the Home and the School*. **Computer & Education**, **36**, 347-362.

NAİ, Li ve Gill KIRKUP. (2005). *Gender and Cultural Differences in Internet Use: A Study of China and the UK*. **Computers & Education xxx**(2005) xxx-xxx, 1-17.

National Center for Education Statistics (2003). *Computer and Internet Use by Children and Adolescents in 2001*. İnternet'ten 22 Aralık 2005'de elde edilmiştir.
<http://nces.ed.gov/pubs2004/2004014.pdf>

NATVIG, G.K., G, ALBREKTSEN ve G, QVARNSTROM. (2003). *Methods of Teaching and Class Participation in Relation to Perceived Social Support and Stres: Modifiable Factors for Improving Health and Wellbeing Among Students*. **Educational Psychology**, **23** (3), 261-274.

ODABAŞI, H.Ferhan. (2002). **Çocuk ve İnternet**. İstanbul: Kapital Medya A.Ş

OFOU, Helen B. (1999). **Heavy Internet Use : A Proxy for Social İnteraction?** University of Windsor (Doktora Tezi).

ÖNALAN, Alp Uğur. (1994). *Parmaklarımın Ucundaki Dünya*. **Bilim ve Teknik**, **318** (6), 6-12.

ÖZTÜRK, Serap. (2001). Bilgisayar ve İnternet. İnternet'ten 24 Ekim 2004'de elde edilmiştir:http://www.egitim.com/genel/0007/d_0007.internet.internetnedir.p01.asp?BID=02

PALESH, Oxana ve diğ. (2004). *Internet Use and Attitudes Towards Illicit Internet Use Behavior in a Sample of Russian College Students*. **Cyber Psychology & Behavior**, **7** (5), 553-558.

RICHMAN, J.M, Lawrence B ROSENFELD ve Gary L BOWEN. (1998). *Social Support for Adolescents at Risk of Scholl Failure*. **Social Work**, **43** (4), 309-323.

SHAW, Lindsay H. ve Larry M GANT. (2002a). *In Defense of the Internet: The Relationship Between İnternet Communication and Depression, Loneliness, Self-Esteem, and Perceived Social Support*. **Cyber Psychology & Behavior**, **5** (2), 157-171.

SHAW, Lindsay H. ve Larry M GANT. (2002b). *Users Divided? Exploring the Gender Gap in İnternet Use*. **Cyber Psychology & Behavior**, **5** (6), 517-527.

SHKLOVSKI, İrina, Sara KIESLER ve Robert KRAUT. (2003). The Internet and Social Interaction: A-Meta-Analysis and Critique of Studies, 1995-2003. İnternet'ten 25 Mayıs 2005'de elde edilmiştir:

<http://www.cs.cmu.edu/~kraut/RKraut.site.files/articles/Shklovski04-InternetUseSocialRleationships-meta-analysis.pdf>

SORİAS, Oya. (1988). *Sosyal Destek Kavramı*. **Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi**, **27** (1), 353-357.

SOYLU, Özlem. (2002). **Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Ailelerinden Sosyal Destek Algılayıp-Algılamama Durumlarına Göre Psikolojik Belirtiler Yönünden İncelenmesi**. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

SUBRAHMANYAM, Kaveri ve diğ. (2000). *The Impact of Home Computer Use on Children's Activities and Development*. **The Future of Children**, 10 (2), 123-144. (Winter).

SWICKERT, Rhonda J. ve diğ. (2002). *Relationships Among Internet Use, Personality, and Social Support*. **Computers in Human Behavior**, 18, 437-451.

TABACHNICK, B.G. ve L.S. FIDELL (2001). **Using Multivariate Statistics** (4th ed). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.

TEZCİ, Erdoğan. (2003). Dijital Bölünme ve Ortaya Çıkardığı Sonuçlar. İnteret'ten 8 Mayıs 2005'de elde edilmiştir:

[http://www.edevletmodeli.org//WPX/Dijital Bolunme Ortaya Cıkardigi Sonuclar.pdf](http://www.edevletmodeli.org//WPX/Dijital_Bolunme_Ortaya_Cikardigi_Sonuclar.pdf)

TUNCER, Nilüfer. (2000). *Çocuk ve İnternet Kullanımı*. **Türk Kütüphaneciliği**, 14 (2), 205-212.

TUNCER, Nilüfer. (2001). *İnternet: Çocuklar ve Yasalar*. **Türk Kütüphaneciliği**, 15 (4), 427-435.

Türkiye İnterneti 12 Yaşında. (2005). İnternet'ten 28 Mayıs 2005'de elde edilmiştir: http://www.haber7.com/haber.php?haber_id=86195

UZMAN, Ersin. (2002). **Sosyal Destek Düzeyleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Kimlik Statüleri**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ÜNÜVAR, Ayşe. (2003). **Çok Yönlü Algılanan Sosyal Desteğin 15-18 Yaş Arası Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisine ve Benlik Saygısına Etkisi.** Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

VEGA, Lisa Myrna. (2003). **The Dimensionality of Internet Use and Correlates of Stress, Coping Behavior, and Perceived Social Support of Family and Friends.** University of Hartford (Doktora Tezi).

YILDIRIM, İbrahim. (1997). *Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliği ve Geçerliği.* **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13,** 81-87.

YILDIRIM, İbrahim. (1999). *Sosyal Destek Programının Etkililiği: Deneysel Bir Çalışma.* **Eğitim ve Bilim, 23** (113), 66-73.

YILDIRIM, İbrahim. (2000). *Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Sınav Kaygısı ve Sosyal Destek.* **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 18,** 167-176.

YILDIRIM, İbrahim. (2004). *Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Revizyonu.* **Eurasian Journal of Educational Research (Eğitim Araştırmaları Dergisi), 17,** 221-236.

YOUNG, Kimberly S. (1996). *Internet Addiction: The Emergence of A New Clinical Disorder.* **CyberPsychology and Behavior, 1,** (3), 237-244.

WANG, Yu-Mei. (2004). *Children's Internet Uses At Home.* **J.Educational Technology Systems, 32,** (2&3), 269-281.

WARTELLA, Ellen A ve Nancy JENNINGS. (2000). *Children and Computers : New Technology-Old Concerns.* **The Future of Children, 10** (2), 31-43. (Winter).

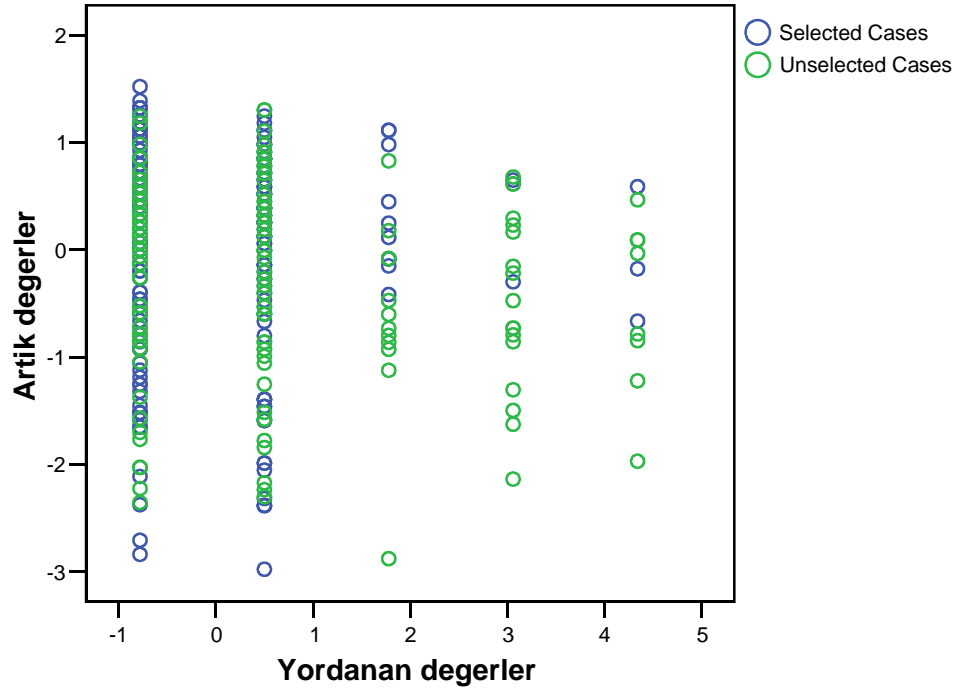
WEISER, Eric B. (2001). *The Functions of Internet Use and Their Social and Psychological Consequences.* **CyberPsychology & Behavior, 4** (6), 723-743

EKLER**Ek No :**

1. Saçılma Grafiği
2. Cinsiyet * İnternet Kullanma Amacı Çapraz Tablosu
Sınıf * İnternet Kullanma Amacı Çapraz Tablosu
3. Değişkenler Tablosu
4. Gözlenen, Beklenen Frekanslar ve Artık Değerler Tablosu
5. Kişisel Bilgi Formu
6. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)

EK-1

sacilma grafigi

EK -2

cinsiyet * internet kullanma amaci Crosstabulation

			internet kullanma amaci		Toplam
			eglenme amacli	baska amaclarla	
cinsiyet	kiz	fg	32	74	106
		fb	46,4	59,6	106,0
	erkek	fg	112	111	223
		fb	97,6	125,4	223,0
toplam	fg	144	185	329	
	fb	144,0	185,0	329,0	

sinif * internet kullanma amaci Crosstabulation

			internet kullanma amaci		Toplam
			eglenme amacli	baska amaclarla	
sinif	6	fg	112	163	275
		fb	120,4	154,6	275,0
	7-8	fg	32	22	54
		fb	23,6	30,4	54,0
Toplam	fg	144	185	329	
	fb	144,0	185,0	329,0	

EK- 3

Degiskenler	B	S.H.	Wald	sd	P	Exp(B)
basari	-,382	1,262	,092	1	,762	,683
aile destek	-,832	,841	,980	1	,322	,435
arkadas destek	,744	,776	,918	1	,338	2,103
ogretmen destek	-1,092	,672	2,642	1	,104	,335
basari * log(basari)	,043	,659	,004	1	,948	1,044
aile destek * log (aile destek)	,171	,173	,977	1	,323	1,187
arkadas destek * log (arkadas destek)	-,165	,177	,873	1	,350	,848
ogretmen destek * log (ogretmen destek)	,237	,145	2,677	1	,102	1,267
Sabit	12,231	9,395	1,695	1	,193	204949,3

EK - 4

Observed, Expected Frequencies and Residuals.

Factor	Code	OBS count	EXP count	Residual	Std Resid
oyun	hayir				
sohbet	hayir				
odevyap	hayir				
amac	eglence				
cinsiyet	kiz	4,0	2,4	1,64	1,07
cinsiyet	erkek	2,0	,9	1,09	1,15
amac	baska am				
cinsiyet	kiz	16,0	17,1	-1,08	-,26
cinsiyet	erkek	3,0	6,6	-3,57	-1,39
odevyap	evet				
amac	eglence				
cinsiyet	kiz	1,0	,9	,15	,16
cinsiyet	erkek	,0	,6	-,55	-,74
amac	baska am				
cinsiyet	kiz	37,0	37,5	-,50	-,08
cinsiyet	erkek	27,0	24,2	2,82	,57
sohbet	evet				
odevyap	hayir				
amac	eglence				
cinsiyet	kiz	6,0	5,6	,40	,17
cinsiyet	erkek	5,0	6,8	-1,76	-,68
amac	baska am				
cinsiyet	kiz	1,0	1,4	-,41	-,35
cinsiyet	erkek	5,0	1,7	3,29	2,52
odevyap	evet				
amac	eglence				
cinsiyet	kiz	2,0	2,0	-,03	-,02
cinsiyet	erkek	3,0	4,1	-1,11	-,55
amac	baska am				
cinsiyet	kiz	3,0	3,1	-,10	-,06
cinsiyet	erkek	6,0	6,3	-,29	-,11
oyun	evet				
sohbet	hayir				
odevyap	hayir				
amac	eglence				
cinsiyet	kiz	7,0	10,9	-3,92	-1,19
cinsiyet	erkek	29,0	31,4	-2,43	-,43
amac	baska am				
cinsiyet	kiz	7,0	5,1	1,92	,85
cinsiyet	erkek	15,0	14,6	,40	,10
odevyap	evet				
amac	eglence				
cinsiyet	kiz	7,0	4,0	3,04	1,53
cinsiyet	erkek	20,0	19,1	,90	,21
amac	baska am				
cinsiyet	kiz	10,0	11,1	-1,14	-,34
cinsiyet	erkek	55,0	53,8	1,23	,17
sohbet	evet				
odevyap	hayir				
amac	eglence				
cinsiyet	kiz	5,0	3,5	1,51	,81
cinsiyet	erkek	35,0	31,5	3,48	,62
amac	baska am				
cinsiyet	kiz	,0	,1	-,06	-,24
cinsiyet	erkek	,0	,5	-,51	-,71
odevyap	evet				
amac	eglence				
cinsiyet	kiz	,0	1,3	-1,26	-1,12
cinsiyet	erkek	18,0	19,2	-1,16	-,26
amac	baska am				
cinsiyet	kiz	,0	,1	-,12	-,35
cinsiyet	erkek	,0	1,9	-1,88	-1,37

ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ (ASDÖ-R)

Doç. Dr. İbrahim YILDIRIM

AİLEM

	Bana Uyg.	Kısmen	Bana Uyg. Değil
1. Bana gerçekten güvenir	()	()	()
2. Sorunlarımı çözmeme yardım eder	()	()	()
3. Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler	()	()	()
4. Bana gerçekten değer verir	()	()	()
5. Bana doğru tavsiyelerde bulunur	()	()	()
6. Doğru kararlar vermeme yardım eder	()	()	()
7. Davranışlarımı takdir eder	()	()	()
8. İlgili duyduğum şeyleri yapmama yardım eder	()	()	()
9. Hatalarımı nazikçe düzeltir	()	()	()
10. Beni gerçekten anlar	()	()	()
11. Bana, aile gelirimize göre yeterince harçlık verir	()	()	()
12. İyi ve kötü günlerimde yanımda olur	()	()	()
13. Geleceğimle ilgili planlar yapmamda bana yardım eder	()	()	()
14. Üstün, güçlü yanlarımı vurgular	()	()	()
15. İyi ve kötü yönlerimle beni sever	()	()	()
16. Başarılı olmam için bana destek olur	()	()	()
17. Zaman ayırıp sıkıntılarımı gerçekten dinler	()	()	()
18. Arkadaşlarımla ilişkilerimin güçlenmesini destekler	()	()	()
19. Sosyal etkinliklere katılmama destekler	()	()	()
20. Başarılarımı takdir eder	()	()	()

ARKADAŞLARIM

	Bana Uyg.	Kısmen	Bana Uyg. Değil
21. Bana gerçekten güvenir	()	()	()
22. İhtiyaç duyduğumda beni gerçekten dinler	()	()	()
23. Sorunlarımı çözmeme yardım eder	()	()	()
24. Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler	()	()	()
25. Bana gerçekten değer verir	()	()	()
26. Doğru kararlar vermeme yardım eder	()	()	()
27. Hata yaptığımda bile beni kabul eder	()	()	()
28. Hatalarımı düzeltmeme yardım eder	()	()	()
29. Beni gerçekten anlar	()	()	()
30. Gerekliğinde harçlığımı benimle paylaşır	()	()	()
31. Derslerle ilgili bilgilerini benimle paylaşır	()	()	()
32. İyi ve kötü günlerimde yanımda olur	()	()	()
33. Bir şeye sinirlendiğimde beni yatıştırır	()	()	()

ÖĞRETMENLERİM

	Bana Uyg.	Kısmen	Bana Uyg. Değil
34. Amaç, ilgi ve yeteneklerim konusunda benimle konuşur	()	()	()
35. Bana gerçekten güvenir	()	()	()
36. Sorunlarımı çözmeme yardım eder	()	()	()
37. Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler	()	()	()
38. Bana gerçekten değer verir	()	()	()
39. Bana doğru tavsiyelerde bulunur	()	()	()
40. Doğru kararlar vermeme yardım eder	()	()	()
41. Hatalarımı nazikçe düzeltir	()	()	()
42. Beni gerçekten anlar	()	()	()
43. Üstün, güçlü yanlarımı vurgular	()	()	()
44. Sıkıntılı durumlarımda zaman ayırıp beni gerçekten dinler	()	()	()
45. Arkadaşlarımla ilişkilerimin güçlenmesini destekler	()	()	()
46. Sosyal etkinlikleri katılmama teşvik eder	()	()	()
47. Çok çalıştığım ya da başarılı olduğum zaman beni över	()	()	()
48. Duygu, düşünce ve inançlarıma saygı duyar	()	()	()
49. Derslerde sorularıma içtenlikle cevap verir	()	()	()
50. Bana karşı genellikle adil davranır.	()	()	()